

СЪДЪРЖАНИЕ

Новият управител на Националния осигурителен институт	3
Законодателство	
Йосиф Милошев - Промени в Кодекса за социално осигуряване	4
Краткосрочно осигуряване	
Новата бланка на болничния лист - подобряване на обслужването и завишаване на контрола	7
Осигуряването в числа	
Антоанета Ганчева - Отчет за изпълнението на закона за бюджета на Държавното обществено осигуряване за 2010 г.	9
Трудови злополуки	
Сокол Силянов - Администриране на рисковете “Трудова злополука” и “Професионална болест”	17
Евроинтеграция	
Регламент (ЕО) № 987/2009 на Европейския парламент и на Съвета на Европа	28

Бюлетин на Националния
осигурителен институт

Година X, брой 3, 2011

Редакционна колегия:

Весела Караиванова - председател
Антоанета Ганчева
Валентина Кръстева
Даниела Асенова
Теодора Нончева
Марин Калчев
Йосиф Милошев

Редактор:

Петър Иванов

Коректор Маргарита Чешмеджиева

Предпечат Калина Минчева

Печат СД "Симолини-94"

Формат 60 x 90/8

Печатни коли 4

Адрес на редакцията

1303 София,
бул. "Ал. Стамболийски" № 62-64
Тел: 02 926 1010
02 926 1028
web: www.nssi.bg
ISSN 1311 - 9656

НОВИЯТ УПРАВИТЕЛ НА НАЦИОНАЛНИЯ ОСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ

С решение на Народното събрание от 8 септември 2011 г. (обн. ДВ, бр. 71 от 13 септември 2011 г.), на основание чл. 84, т. 8 и чл. 86, ал. 1 от Конституцията на Република България и чл. 37, ал. 1 и чл. 39 от Кодекса за социално осигуряване, за управител на Националния осигурителен институт, с мандат до 21 май 2013 г., беше избран Бисер Петков.

Бисер Христов Петков е роден на 6 септември 1963 г. в гр. Монтана.

Образование и квалификация:

През 1987 г. завършва ВИИ "Карл Маркс" (сега УНСС) със степен "магистър" по специалността "Икономика и организация на вътрешната търговия";

През 1990 г. специализира „Икономика на предприятието“ във Виенския университет (Австрия), а няколко години по-късно (през 1999 г.) надгражда своите познания и със специализация по „Публични и корпоративни финанси“ в Университета на гр. Лестър, Англия;

През 2010 г. защитава докторска дисертация и получава образователната и научна степен „доктор по икономика“;

От 1988 г. Бисер Петков е редовен преподавател в Университета за национално и световно стопанство. Автор е на множество научни публикации в областта на финансите, капиталовите пазари и пенсионното осигуряване, в това число и на два учебника: "Борсова търговия" (УИ "Стопанство", 1999 г.) и "Финансова математика", в съавторство (1993 и 2001 г.).

Професионален опит:

1996–2000 г. – изпълнителен директор на Холдинг "Кооп-юг" АД и член на органите за управление на негови дъщерни дружества;

2002–2003 г. – председател на Държавната агенция за осигурителен надзор към Министерския съвет;

2003–2009 г. – заместник-председател на Комисията за финансов надзор, ръководещ управление „Осигурителен надзор“.

Лични умения и компетенции:

Владее английски език, ползва немски и руски езици.

Семеен, с две деца.

ПРОМЕНИ В КОДЕКСА ЗА СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ

Йосиф Милошев, началник-отдел “Правен”

С измененията в Кодекса за социално осигуряване (обн. ДВ, бр. 60 от 05.08.2011 г.) от средата на 2011 г. се нанасят редица корекции на досега действащата правна рамка. Промените, които бяха направени при последното изменение в Кодекса за социално осигуряване, са следните:

Прави се промяна в чл. 4, ал. 5 от Кодекса за социално осигуряване (КСО), на основание на която отпада възможността лицата, изпратени в чужбина чрез български посредник, да могат да избират осигурителния доход, върху който ще се осигуряват за пенсия. Те вече ще внасят осигурителни вноски само върху минималния размер на осигурителния доход за самоосигуряващите се лица, с оглед зачитане на осигурителен стаж, тъй като доходът няма да се взема предвид при определяне размера на пенсията на основание чл. 70а, ал. 2, т. 9 от КСО.

Тази разпоредба не се отнася за лицата, които осъществяват дейността, за която са изпратени на работа в чужбина чрез посредник, в рамките на координационните регламенти на Европейския съюз или в рамките на двустранен договор в областта на социалната сигурност, тъй като тези актове имат приоритет пред вътрешното ни законодателство и съдържат разпоредби, регулиращи тези хипотези.

Облекчава се режимът за осигуряване на специализантите, които получават възнаграждение по договор за обучение в съответствие с бъдещите права при определяне на личната пенсия. Съгласно промените, специализантите отпадат от кръга на лицата, за които се определя минимален осигурителен доход. Техните осигурителни вноски ще се внасят върху получените от тях възнаграждения, но върху не по-малко от минималната месечна работна заплата за страната. Това се налага поради обстоятелството, че те са особена група обучаващи се лица, които не работят по трудово правоотношение, а по договор за обучение за придобиване на специалност от номенклатурата на специалностите, опре-

делена по реда на Закона за здравето.

От 1 септември 2011 г. се увеличава размерът на добавката от пенсията на починал съпруг/а от 20 на сто на 26,5 на сто, вместо предвиденото досега в КСО увеличение от 1 януари 2012 г. – 25 на сто. С това, на практика, то се изтегля за по-ранна дата и е в по-голям размер от приетия в КСО график. Така всеки пенсионер ще има право на добавка от пенсията или от сбора на пенсиите, които е получавал починалият съпруг/съпруга, в размер, както следва:

- до 31 август 2011 г. – 20 на сто
- от 1 септември 2011 г. до 31 декември 2012 г. – 26,5 на сто
- от 1 януари 2013 г. до 31 декември 2013 г. – 30 на сто
- от 1 януари 2014 г. до 31 декември 2014 г. – 35 на сто
- от 1 януари 2015 г. – 40 на сто

Урежда се превръщането на осигурителния стаж на лицата, които придобиват право на пенсия при условията на чл. 69а от КСО, с оглед определяне размера на пенсията за осигурителен стаж и възраст. Усъвършенства се режимът на осигуряване, като 4 години осигурителен стаж на длъжност „балерина, балетист или танцьор” в културни организации се зачита за 5 години осигурителен стаж от трета категория труд. Освен това е увеличена осигурителната вноска за фонд “Пенсии” за тази група лица, която е с 3 пункта по-голяма от приетата за трета категория труд.

В приетия Закон за изменение и допълнение на КСО са заложили и промени, свързани с допълването на действащия режим на прехвърляне на пенсионни права от/към специалната пенсионна схема на ЕС, с регулиране на трансфери при аналогични условия от/към пенсионните схеми на Европейската централна банка (ЕЦБ) и Европейската инвестиционна банка (ЕИБ). Разработването на та-

зи част от законопроекта бе предложено от ЕЦБ и ЕИБ, като при изготвянето на разпоредбите е използвана информация и кореспонденция с двете институции.

Факт е, че България вече регулира национална процедура за извършване прехвърляне на средства между пенсионните схеми на страната и специалната пенсионна схема на Европейските общности (ЕО). Условието за това са разписани в новата Част втора „А” „Взаимодействие с пенсионната схема на Общностите”. С настоящите промени тази част се допълва с разпоредба, посочваща, че действащите правила се прилагат съответно при прехвърляне на пенсионни права от и към пенсионните схеми на ЕЦБ и на ЕИБ. Също така, отчитайки Регламент 1080/2010 г., думите „Европейски общности” и „Общност” се заменят съответно с „Европейски съюз” и „Съюз”. Съответно се изменят наименованията на частта, главата и отделните членове, а подзаконовата уредба ще регулира и трансферите към двете банки (ЕИБ и ЕЦБ).

По аналогичен начин кръгът на лицата, които имат право на прехвърляне, както и предпоставките и сроковете за неговото упражняване се уреждат от действащите Условия за назначаване на работа, приети от Управителния съвет на Европейската централна банка, на основание чл. 36 от Устава на Европейската система на централните банки и на Европейската централна банка, съответно с действащата пенсионна схема/действащия Правилник за пенсионната схема, приет от Съвета на директорите на Европейската инвестиционна банка, на основание чл. 36 от Правилника за персонала на Европейската инвестиционна банка.

По отношение на включените национални схеми няма разлика спрямо действащите правила – това следва да са всички схеми, свързани със заетост. Поради това са включени и фонд „Пенсии” на Държавното обществено осигуряване, пенсионните фондове от българския втори стълб – универсалните и професионалните, както и фондовете за доброволното пенсионно осигуряване по професионални схеми.

Важно уточнение е, че начинът за изчисляване на подлежащите на прехвърляне средства от българските пенсионни схеми и последиците от това прехвърляне също не се изменят.

С изменение в чл. 343б от КСО се прецизира разпоредбата, следствие на което осигурителният стаж, за който е прехвърлен актюерски еквивалент, вече не може да се ползва за определяне на правото и размера нито на пенсиите за осигурителен

стаж и възраст (както гласи досегашната редакция на КСО), нито за другите пенсии, свързани по българското законодателство с трудова дейност – пенсии за инвалидност, поради общо заболяване, наследствени пенсии и др.

Друго изменение в действащите текстове на Част втора „А” е това в чл. 343г. Основните промени в ал. 1 целят да се въведе по-точен механизъм за изчисляване и разпределяне на средствата, получени от пенсионната схема на Общностите, на ЕЦБ или на ЕИБ обратно в българските пенсионни схеми. В т. 1 се прави промяна, като се посочва, че получените средства постъпват актуализирани към датата на трансфера, а не олихвени, както е в досегашния вариант. В т. 2 се посочва, че прехвърлените обратно средства са изчислени на базата на: възнаграждението, върху което лицето е осигурявано към момента на прекратяване на правоотношението му с орган на Съюза; размера на вноската към момента на прехвърлянето и осигурителните периоди на действителна служба в Съюза, както и всички други осигурителни периоди, зачетени от Съюза, без тези от България. Промяната се извършва в два от параметрите – вместо възнаграждения за целия период на работа в институции на ЕС, се взема само последното възнаграждение, като за сметка на това се взема предвид и целият период на служба в институции на ЕС и всички други, зачетени в периодите на институцията – например от други държави-членки, от трети страни или от международни организации.

В ал. 4 на чл. 343г е направена промяна, която предвижда при осъществяване на „обратно” прехвърляне на средства от Общностите, ЕЦБ или ЕИБ към България за осигурителен стаж в Република България да се зачита сборът от стажа, за който са били прехвърлени средства от България, и действителният стаж в съответните институции на ЕС, включително осигурителните периоди от други държави и международни организации, зачетени в стажа от Съюза. Промяната се налага поради допълнителни разяснения от ЕК относно осигурителните периоди, които тя зачита в нейните специални пенсионни схеми.

Със законопроекта са направени и някои изменения в действащата уредба по прехвърлянето на пенсионни права от/към специалната пенсионна схема на ЕС на базата на предишната кореспонденция, материали и информация от проведени експертни срещи с Европейската комисия.

Със законопроекта за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване се уреждат прав-

ните последици, произтичащи от Решение № 7 на Конституционния съд от 31 май 2011 г., с което се обявява за противоконституционна разпоредбата на § 4а от Преходните и заключителните разпоредби на Кодекса за социално осигуряване, поради което след влизането в сила на решението тя не се прилага.

Според предвиденото в чл. 22, ал. 4 от Закона за Конституционния съд, възникналите правни последици от акта, обявен за противоконституционен, се уреждат от органа, който го е постановил. Това налага приемането на промени в Кодекса за социално осигуряване, които да уредят отношенията след датата на влизането в сила на решението на Конституционния съд между Националния осигурителен институт, пенсионноосигурителните дружества и осигурените лица, чиито средства по индивидуалните партии са прехвърлени от професионалния пенсионен фонд във фонд „Пенсии“ на Държавното обществено осигуряване (ДОО).

Създадени са разпоредби, с които се урежда социалноосигурителният статус на работещите при условията на първа и втора категория труд, режимите на тяхното осигуряване в професионални пенсионни фондове, придобиването на право за срочна професионална пенсия за ранно пенсиониране и произтичащите от това отношения между Националния осигурителен институт, пенсионноосигурителните дружества и осигурените лица. Във връзка с това се създава нова разпоредба, според която при придобиване на пенсия за трудова дейност от работещите при условията на първа и втора категория труд се подава заявление за прехвърляне на натрупаните средства по индивидуалните партии в професионалните пенсионни фондове във фонд „Пенсии“ на ДОО. Детайлизирани са и отговорностите на институциите и конкретните срокове по процедурата по прехвърляне на средствата от професионалните пенсионни фондове към фонд „Пенсии“ на ДОО.

Така за тази група осигурени лица (жени, родени през периода 1955–1959 г. и мъже, родени в периода 1952–1959 г.), работещи при условията на първа и втора категория, са отнесени следните разпоредби:

- възстановяват се закритите партии в професионалните пенсионни фондове и свързаните с това осигурителни правоотношения между лицата и съответното пенсионно дружество;

- предоставя се право за изплащане на еднократна сума от НОИ, при пенсиониране при условията на чл. 68, 69 и 69а от КСО, която включва прехвърлените от дружеството в института суми и внесените във фонд „Пенсии“ на основание на отменения регламент;

- предоставя се право за изплащане на еднократна сума от НОИ, в размер на 50% от прехвърлените средства от професионалните фондове и постъпилите вноски във фонд „Пенсии“, на лицата с определена пожизнено трайно намалена работоспособност над 70,99 на сто;

- предоставя се право за изплащане на еднократна сума от НОИ на наследниците на тези лица, които поради смърт не са упражнили правото си да придобият пенсия, в размер на прехвърлените средства от професионалните фондове и постъпилите вноски във фонд „Пенсии“;

- до 2015 г. НОИ ще прехвърли в професионалните пенсионни фондове всички средства, постъпили по реда на отменения §4а и внесените осигурителни вноски във фонд „Пенсии“, при условие, че лицата не са се възползвали от правото си на пенсия, не са получили суми при определена пожизнено трайно намалена работоспособност над 70,99%, както и ако такива не са били изплатени на наследници;

- възобновяват се процедурите по избор или промяна на участие в професионален пенсионен фонд;

- уреждат се и правата на лицата, които са подали заявление за отпускане на ранна пенсия за времето след отмяната на §4а до влизането в сила на новия закон. Те подават и заявление, с което изразяват желанието си средствата по индивидуалната им партида в професионалния пенсионен фонд да се прехвърлят във фонд „Пенсии“ на ДОО.

С приемането на закона са направени промени в КСО, съгласно които се удължава срокът за изплащане и получаване на социална пенсия за старост и социална пенсия за инвалидност по реда на КСО до 31 декември 2012 г., вместо до предвидената до този момент дата – 31 декември 2011 г. След промените социалните пенсии за старост и за инвалидност ще продължат да се отпускат по досегашния ред, предвиден в Кодекса за социално осигуряване, а изплащането по реда на Закона за социалното подпомагане и съответно по Закона за интеграцията на хората с увреждания ще започне от 1 януари 2013 г.

Това се налага поради наличието на редица проблеми (законодателни, финансови и по отношение на информационното осигуряване), които е необходимо да бъдат решени, преди изплащането на социалната пенсия за старост и социалната пенсия за инвалидност да премине от Националния осигурителен институт към Агенцията за социално подпомагане и за отстраняването, на които е необходимо допълнително технологично време.

Краткосрочно осигуряване

НОВАТА БЛАНКА НА БОЛНИЧНИЯ ЛИСТ – ПОДОБРЯВАНЕ НА ОБСЛУЖВАНЕТО И ЗАВИШАВАНЕ НА КОНТРОЛА

От 1 юли 2011 г. влезе в сила нов образец на болничния лист. Неговото утвърждаване, както и това на задължително съпътстващото го Приложение № 15 е във връзка с приетата през месец май 2010 г. Наредба за медицинската експертиза и направените изменения и допълнения на Наредбата за изчисляване и изплащане на паричните обезщетения и помощи от държавното обществено осигуряване /НИИПОПДОО/. Целта е ограничаване на грешките и пропуските на органите на медицинската експертиза и осигурителите при попълване на информацията, както и за бъдещото ѝ предоставяне в електронен вид.

Новият формат на болничния лист дава възможност за електронно разпознаване на информацията в него, което е първата крачка от преминаването към изцяло електронна обработка на данните. Така той ще може да се използва и при вземане на решение органите на медицинската експертиза да изпращат информацията в НОИ по електронен път. До изграждането на единна информационна система, която да се ползва от органите на медицинската експертиза, осигурителите и НОИ, болничните листове ще се издават на хартиен носител.

Новият образец на болничния лист е оптимизиран и по-добре структуриран, с оглед прегледност и по-лесно попълване. Въведена е възможност на много места да бъде посочвано вярното твърдение със знак “X”, вместо да бъде изписвано с думи, каквато бе практиката в досега действащата бланка. Въведени са и отделни редове за част от информацията, която досега се попълваше в графа “Бележки”.

Старият образец на болничния лист ще се използва от лечебните заведения до изчерпване на наличните количества, но не по-късно от 31 декември 2011 г.

От 1 януари 2012 г. за удостоверяване на временната неработоспособност ще се използва само новият образец на болничния лист.

Новият образец на болничния лист е по-опростен – от него отпадат финансовата част “Данни от осигурителя/самоосигуряващия се” и талонът. Остават само медицинската част (лицето на болничния лист) и списъкът с причините за настъпилата временна неработоспособност, който за улеснение на лекарите ще бъде отпечатан на гърба на болничния лист.

Информацията, която лекарите ще вписват в медицинската част, не се различава съществено от тази, вписвана в стария образец на болничния лист. Все пак, с оглед на по-добра прегледност и контрол, са въведени няколко нови реквизита. Това са:

- вместо “Да се яви на работа на” вече се вписва “В отпуск до” (датата на последния ден от разрешения отпуск за временна неработоспособност);

- ЛНЧ (личен номер на чужденец), който ще се вписва при необходимост;

- Уникалният идентификационен номер (УИН) от националния регистър на лекаря/лекарите, издаден/издали съответния болничен лист. Целта е упражняване на контрол на издадените болнични листове.

Задължителната декларация, Приложение № 15 към НИИПОПДОО, заменя досегашния раздел “Данни от осигурителя/самоосигуряващия се” от стария образец на болничния лист, и е на хартиен носител, като в нея също са включени няколко нови реквизита, необходими при определяне на правото и изплащане на паричното обезщетение.

Кои са новите реквизити и кое налага тяхното деклариране:

- т. 3 “Дата на прекъсване на осигуряването”. Попълването на тази дата е в съответствие с новосъздадената алинея втора в чл. 10 от Кодекса за социално осигуряване, с която се въвежда ясно разграничаване на моментите на прекратяване и прекъсване на осигуряването и е необходима за определяне правото на парично обезщетение. Тъй като в т. 15 “Ден, в който осигуряването е прекратено”

от декларация образец № 1 “Данни за осигуреното лице” се попълват данни както за прекратяване, така и за прекъсване в осигуряването, те не могат да бъдат разграничени и използвани за определяне правото на парично обезщетение. Това налага осигурителят/самоосигуряващият се допълнително да декларира и датата на прекъсване на осигуряването;

– т. 4 “Дневно работно време в часове по правоотношението на лицето”. Попълването на тези данни е необходимо при сумирано отчитане на работното време и при работа на смени по часови график за повече от 1 месец, тъй като за периода на сумираното отчитане за тези лица не се подават данни с декларация образец № 1 за дневното работно време в часове по правоотношението и за законоустановеното работно време. Данните за дневното работно време са необходими за определяне на първите 3 работни дни от периода на временната неработоспособност, за които се изплаща възнаграждение за сметка на работодателя, за да може от четвъртия работен ден обезщетението да се изплати за сметка на ДОО;

– т. 10 “Брой едновременно действащи правоотношения/основания за осигуряване при осигурителя към началото на временната неработоспособност”. Въвеждането и попълването на този реквизит е необходимо, с оглед на правилното определяне размера на паричното обезщетение за всяко от основанията за осигуряване поотделно, т.е. в

съответствие с разпоредбата на чл. 16, ал. 4 от Наредбата за изчисляване и изплащане на паричните обезщетения и помощи от ДОО. В тези случаи болничният лист се издава само в един екземпляр, а Приложение № 15 се попълва отделно за всяко от основанията за осигуряване при този осигурител;

– т. 11 “Болничният лист е/не е обжалван от осигурителя”. Това обстоятелство е необходимо да се декларира, за да не се допусне неправомерно изплащане на парично обезщетение в случаите, в които болничният лист е обжалван от осигурителя и процедурата не е приключила.

Останалите точки, съдържащи се в раздел “Данни от осигурителя/самоосигуряващия се” на досега действащия образец на болничен лист, са запазени и в Приложение № 15 и няма основание да бъдат променяни. Попълването на т. 1 от декларацията, както и досега е необходимо, тъй като съгласно чл. 5, ал. 4, т. 1 от Кодекса за социално осигуряване и чл. 2, ал. 1, т. 2 от Наредба № Н-8 от 29 декември 2005 г. на министъра на финансите в декларация образец № 1 се вписват дните в осигуряване, а не дните, зачетени за осигурителен стаж, поради което същият трябва да се изчисли и декларира от осигурителя.

Декларация Приложение № 15 е самостоятелен документ и е структурирана в този вид, за да може да се използва в бъдеще за получаване на информацията в НОИ от осигурителите/самоосигуряващите се по електронен път.

ПРОМЕНИ В НАДЗОРНИЯ СЪВЕТ НА НАЦИОНАЛНИЯ ОСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ

С решение на Министерски съвет от 23 юни 2011 г. бе променен съставът на Надзорния съвет на Националния осигурителен институт. Като представител на Министерството на труда и социалната политика

бе освободен Красимир Попов. На негово място бе избрана Деяна Костадинова, заместник-министър на труда и социалната политика.

За представител на Националната здравноосигурителна

каса в Надзорния съвет на НОИ бе определена Йорданка Митева, главен юрисконсулт в дирекция „Правна” на НЗОК. Тя заменя на поста Иванка Кръстева.

ОТЧЕТ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЗАКОНА ЗА БЮДЖЕТА НА ДЪРЖАВНОТО ОБЩЕСТВЕНО ОСИГУРЯВАНЕ ЗА 2010 Г.

Антоанета Ганчева,
главен директор на Главна дирекция “Анализ, планиране и прогнозиране”
Антонина Николова, началник-отдел “Анализ и планиране на бюджета”

Основният финансов план на социалноосигурителната система, с който се материализира Кодексът за социално осигуряване и се изпълнява определената за годината осигурителна политика е консолидираният бюджет на Държавното обществено осигуряване (ДОО). Публичното отчитане на този бюджет и на бюджетите на отделните фондове съобразно спецификата на осигурителните рискове и съвкупността на осигурените лица, както и последващия контрол върху неговите съставни части по осигурителни фондове и социалноосигурителни програми, позволява прозрачност при изразходването на бюджетните средства на приоритетите в социалноосигурителната политика.

Консолидираният бюджет на държавното обществено осигуряване за 2010 г. е разработен съобразно изискванията на решенията на Министерския съвет за бюджетната процедура за 2010 г., средносрочната фискална рамка и основните допускания за периода 2010–2013 г., както и въз основа на указанията на Министерството на финансите, касаещи действащото социалноосигурително законодателство, възприетата социална политика по доходите за 2010 г. и основните макроикономически параметри.

Чрез отчета за изпълнението му ръководните органи на НОИ представят пред органите на управление на държавата и пред обществеността конкретните резултати и ефекти за изтеклата година.

Най-важните **политики**, реализирани чрез изпълнението на бюджета на ДОО за 2010 г., се отнасят до:

– **В областта на приходите:** договаряне на повисоки осигурителни прагове по икономически дейности и основни квалификационни групи професии, като средното планирано нарастване на ми-

нималните осигурителни прагове за 2010 г. бе с 4,85 на сто в сравнение с 2009 г.; увеличение на минималния осигурителен доход за самоосигуряващите се лица от 260 на 420 лв.; увеличение на минималния осигурителен доход за регистрираните земеделски производители и тютюнопроизводители от 130 на 240 лв.; запазване на максималния месечен размер на осигурителния доход – 2000 лв.; намаляване размера на осигурителната вноска за фонд “Пенсии” на ДОО от 1 януари 2010 г. от 18 на 16 на сто за лицата, родени преди 1 януари 1960 г. и от 13 на 11 на сто – за лицата, родени след 31 декември 1959 г.; запазване размерите на осигурителните вноски за фонд “Общо заболяване и майчинство” и фонд “Безработица” съответно 3,5 и 1,0 на сто при запазване съотношението между работодател/осигурено лице – 60/40, както и запазване участието на държавата в осигуряването за фонд “Пенсии” чрез трансфер, в размер и по ред, определени в чл. 21, т. 5 от КСО – 12 на сто върху сбора от осигурителните доходи на всички осигурени лица за календарната година; запазване размерите на диференцираните осигурителни вноски за фонд “Трудова злополука и професионална болест” – между 0,4 и 1,1 на сто (само за сметка на осигурителя), както и размерите на вноската във фонд “ГВРС” – 0,1 на сто и на осигурителната вноска за Учителския пенсионен фонд – 4,3 на сто (за сметка на осигурителя).

– **В областта на разходите:** относно пенсиите беше предвидено увеличаване на добавката по чл. 84 от КСО от 20 на 25 на сто от пенсията на починалия съпруг, както и изплащане на добавка към пенсиите на пенсионерите, навършили 75-годишна възраст, диференцирана според изплатения ме-

сечен размер на пенсията, считано от 1 юли 2010 г. Не беше предвидено съвременяване размерите на пенсиите по чл. 100 от КСО. По отношение на краткосрочните обезщетения при временна неработоспособност, през целия период се запазиха нормативите на обезщетенията при временна неработоспособност и при майчинство на нивата от 2009 г. (продължителност на отпуска при бременност и раждане – 410 календарни дни и 240 лв. месечно парично обезщетение за отглеждане на малко дете), запази се правото на обезщетение на осигурения за общо заболяване и майчинство баща за срок до 15 календарни дни от раждането на детето и на правото му на обезщетение вместо майката между 6 и 12-месечна възраст на детето, както и нормативите на обезщетенията при безработица на нивата от 2009 г. – на 6 лв. минимален и 12 лв. максимален дневен размер.

С Решение № 180 от 1 април 2010 г. на Министерския съвет бяха одобрени мерки за подкрепа на заетостта, домакинствата, бизнеса и фискалната позиция. Със Закона за изменение и допълнение на ЗБДОО за 2010 г., публ. в ДВ бр.49 от 29.06.2010 г. и в сила от 1 юли 2010 г., съгласно тези антикризисни мерки се извърши: отлагане увеличението на “вдовишката добавка” за 2012 г., отмяна на добавките към пенсиите на лица, навършили 75-годишна възраст, а по отношение на краткосрочните обезщетения, паричните обезщетения от ДОО за общо заболяване да се изплащат от 4-тия ден на временната неработоспособност, намали се срокът за изплащане на паричните обезщетения за временна неработоспособност след прекратяване на осигуряването – от 75 дни на 30 дни и се отмени максималният размер на обезщетенията за безработица (вече се изчисляват в размер 60 на сто от осигурителния доход на лицето).

Съгласно Закона за бюджета на ДОО за 2010 г., консолидираният бюджет на ДОО е балансиран на нула чрез субсидия от Централния републикански бюджет (ЦРБ) в размер 2 160 987,2 хил. лв. Тази субсидия е изразходвана в рамките на планирания размер, като с Постановление на Министерския съвет № 289/07.12.2010 г. бе отпуснат допълнителен трансфер за покриване на недостига от средства в размер 34 281,8 хил.лв.

Основните показатели, които се планират и наблюдават от НОИ и които влияят върху изпълнението на приходите и разходите по бюджета на ДОО за 2010 г., са показани в таблицата по-долу,

но техните планови и отчетени равнища са резултативни от цялостното икономическо равнище на страната през годината.

Конкретният анализ на изпълнението на консолидирания бюджет на ДОО за 2010 г. показва следното:

Планираните приходи са 3 547 075,6 хил. лв., а планираните разходи – 8 365 213,4 хил. лв. Съгласно Закона за бюджета на ДОО, бюджетът на държавното обществено осигуряване в края на годината трябва да завърши с нулев остатък, който се формира от приходите, разходите, сумите на трансферите и погашенията по заема от Световната банка.

Изпълнението на бюджета на ДОО за 2010 г. показва, че са постъпили 3 333 355,7 хил. лв. приходи или изпълнението на плана е 93,97 на сто, а са изразходвани 8 171 447,9 хил. лв. или 97,68 на сто от планираното. Държавата е участвала с трансфер от **републиканския бюджет за ДОО в размер на 4 827 496,6 хил. лв.** В края на годината е реализиран остатък по валутните сметки на НОИ в размер на **526,4 хил. лв.**

I. ПРИХОДИ

Общото неизпълнение на плана по приходите е с 213 719,9 хил. лв. (6,03 на сто), което се формира главно от **неизпълнение на приходите от осигурителни вноски с 219 754,8 хил. лв. (6,24 на сто неизпълнение),** в това число:

– вноски за лица, осигурявани от работодатели, в т.ч. и лични вноски – неизпълнение с 206 238,6 хил. лв. (със 6,27 на сто);

– вноски от самоосигуряващи се лица – неизпълнение с 13 968,4 хил. лв. (със 6,82 на сто);

– приходи от главници по ревизионни актове за начет, събрани от контролните органи на НАП – при план 15 300,0 хил. лв. са постъпили 4 947,1 хил. лв. (32,33 на сто от планираните) или неизпълнението е с 10 352,9 хил. лв. (със 67,67 на сто).

Приходите от **професионалните пенсионни фондове по чл. 157, ал. 7 от КСО и § 4, ал. 4 от ПЗР на КСО** са с 10 805,0 хил. лв. повече от планираните (72 на сто);

Трансферът от републиканския бюджет в размер на 12 на сто върху сбора на осигурителните доходи на всички осигурени лица за календарната година е преведен по план, съгласно изискванията на чл. 21 т. 5 от КСО – 2 303 736,4 хил. лв.

ОСИГУРЕНИ ЛИЦА И СРЕДЕН ОСИГУРИТЕЛЕН ДОХОД ЗА ПЕРИОДА 2009 – 2010 г.

Показатели	2009 г. - Отчет		2010 г. - ЗБДОО		2010 г. - Отчет	
	(бр.)	СОД (лв.)	(бр.)	СОД (лв.)	(бр.)	СОД (лв.)
ОСИГУРЕНИ ЛИЦА – ОБЩО	2 829 819	554,78	2 871 919	572,96	2 831 479	570,33
I. Осигурени от работодател лица:						
От първа категория труд	7 759	900,05	8 001	942,98	8 337	1019,84
От втора категория труд	106 052	713,92	102 130	743,04	102 423	744,06
От трета категория труд	2 260 246	524,71	2 327 701	542,76	2 413 706	573,00
Държавни служители	35 126	879,25	32 481	865,03	31 382	1 008,85
Членове на кооперации, работещи без трудови правоотношения	1 184	188,76	1 239	204,79	666	335,10
Лица по програмите за осигуряване на заетост и в подкрепа на майчинството	30 847	199,58	17 500	220,04	16 769	167,84
Осигурени от възложител лица (осигурени само за пенсия)	66 358	266,84	72 077	265,93	85 796	281,69
Осигурени лица, наети на работа за не повече от 5 раб. дни (40 часа) през календарен месец – чл. 4, ал. 2 от КСО	22 965	95,82	22 584	104,93	24 151	104,35
II. Осигурени за собствена сметка лица:						
Самоосигурени лица (осигурени за всички социални рискове)	120 633	285,61	115 671	420,00	109 023	440,57
Самоосигурени лица (осигурени само за пенсия)	92 578	272,91	92 079	420,00	77 092	429,89
Самоосигурени лица – земеделски производители и тютюнопроизводители (осигурени за всички социални рискове)	21 711	92,91	21 252	240,00	14 280	254,34
Самоосигурени лица – земеделски производители и тютюнопроизводители (осигурени само за пенсия)	28 457	72,10	28 722	240,00	21 570	238,70

В бюджета на ДОО са планирани и постъпват и т.н. **неданъчни приходи** (по план – 24 100,5 хил. лв., а по отчет – 30 107,0 хил. лв.). Те включват приходи и доходи от собственост, глоби, санкции и наказателни лихви (събрани от НАП и НОИ) и други неданъчни приходи.

Събраните **лихви по ревизионните актове за начет от НАП** са в размер на 11 336,1 хил. лв. или 77,13 на сто над плана от 6 400,0 хил. лв. От ревизионни актове за начет, съставени от контролните органи на НОИ, са постъпили начети и лихви в размер на 3 058,5 хил. лв. при план 4 000,0 хил. лв., а от обезщетения по наказателни постановления са събрани 228,3 хил. лв. при план от 200,0 хил. лв.

II. РАЗХОДИ

През 2010 г. **разходите на консолидирания бюджет на ДОО** (без предоставените трансфери) по отчет възлизат на **8 171 447,9 хил. лв.**, като основно са:

- **разходи за пенсии – 7 022 221,8 хил. лв.** (включително 24 993,1 хил. лв. за еднократно изплащане на допълнителни суми към пенсиите за минали години и 41 209,7 хил. лв. за пощенски такси и ДДС), или 85,94 на сто от общите разходи;

- **разходи за социални помощи и обезщетения – 1 078 884,5 хил. лв.**, или 13,20 на сто от общите разходи;

- **разходи за службите по социалното осигуряване – 69 329,8 хил. лв.**, или 0,85 на сто от общите разходи.

Изпълнението на плана по разходите е **97,68 на сто**, което е **икономия спрямо плана от 193 765,5 хил. лв.** То се дължи основно на икономия в разходите за пенсии – 112 789,6 хил. лв., в разходите на службите по социално осигуряване – 13 367,1 хил. лв. и в някои видове парични обезщетения.

В структурата на разходите най-съществен дял имат **разходите за пенсии (без пощенските такси и ДДС)**, които по отчета за 2010 г. са на обща сума **6 981 012,1 хил. лв.** В тази сума се включват разходите за пенсии, **финансирани от ДОО**, за пенсиите, **финансирани от републиканския бюджет** и за пенсиите по **международни спогодби**. Отчетените разходи са с 1,5 на сто по-малко от планираните. Икономията, в размер на 112 789,6 хил. лв. се дължи предимно на предприетите антикризисни мерки, одобрени с Решение № 180 от 01.04.2010 г. на Министерския съвет: отлагане увеличението на “вдовишката добавка” за 2012 г. – намаление

на разходите с 43,7 млн. лв. за 2010 г.; отмяна на добавките към пенсиите на лица, навършили 75-годишна възраст – намаление на разходите с 98,1 млн. лв. за 2010 г.

За пенсиите, **финансирани от ДОО** през 2010 г., са изразходвани **6 639 102,1 хил. лв.** Разходите за пенсии от ДОО са с 0,2 на сто повече от плана. При пенсиите за трудова дейност има икономия с 0,4 на сто, а при тези на лицата по чл. 69 от КСО – преразход с 1,5 на сто.

Разходът за пенсии, **финансирани от републиканския бюджет**, възлиза на **290 359,9 хил. лв.**, като:

- за пенсии за военна и гражданска инвалидност, социални пенсии за старост, социални пенсии за инвалидност, персонални пенсии, пенсии за особени заслуги и пенсии, отпуснати по отменени закони през 2010 г. са изразходвани 264 379,3 хил. лв., при планирани 272 999,5 хил. лв., или с 3,2 на сто по-малко;

- за добавки към пенсиите на участниците и пострадалите във войните са изразходвани 17 850,9 хил. лв., което е с 1,2 на сто по-малко от плана;

- за добавки по чл. 9 от Закона за политическа и гражданска реабилитация на репресираните лица (ЗПГРЛ) са изразходвани 8 129,7 хил. лв., което е с 18,2 на сто по-малко от плана.

Общо изразходваните средства за сметка на републиканския бюджет са с 27,2 на сто по-малко от планираните.

За пенсии по **международни спогодби** през 2010 г. са изразходвани **51 550,1 хил. лв.** Разходът за тези пенсии е с 14,1 на сто по-нисък от плана.

С постановление № 317 на Министерския съвет от 23.12.2009 г. (ДВ бр. 103 от 29.12.2009 г.) бяха одобрени допълнителни средства за еднократно изплащане през м. януари 2010 г. на допълнителна сума към пенсиите в размер на 25 лв. на пенсионерите, на които пенсията или сборът от пенсиите за м. декември 2009 г., заедно с добавките към тях, е в размер до 200 лв. Необходимите средства бяха за сметка на резерва за реформата в социалното осигуряване за 2010 г. и се предоставиха като трансфер от републиканския бюджет. За изплащането на еднократната сума през 2010 г. са изразходвани 24,6 млн. лв., или 98,3 на сто от предвидените.

През 2010 г. са платени **41 209,3 хил. лв. за пощенски такси и ДДС**, което е 87,5 на сто от предвидените за тази цел разходи. По-ниският разход се дължи на продължаващото нарастване броя на пенсиите, изплащани по банков път.

Основните фактори, влияещи върху разхода за пенсии, са **броят на пенсионерите, броят на пенсиите и средният им месечен размер.**

Броят на пенсионерите към 31 декември 2010 г. е 2 194 274. Лични първи пенсии са получавали 2 068 711 пенсионери (94,3 на сто), а наследствени – 125 563 (5,7 на сто).

Спрямо 31 декември 2009 г. **общият брой на пенсионерите се е увеличил с 0,2 на сто.** Увеличението е отчетено при пенсионерите с лични пенсии, а при наследствените пенсии се наблюдава запазване на същото ниво.

През 2010 г. са се пенсионирали общо 113 207 лица, от които 39 520 за инвалидност поради общо заболяване, 65 367 – за осигурителен стаж и възраст по чл. 68 на КСО и 4 067 – за осигурителен стаж и възраст на кадрови военнослужещи по чл. 69 на КСО.

Към 31 декември 2010 г. пенсионерите, които получават лични пенсии за осигурителен стаж и възраст по чл. 68 от Кодекса за социално осигуряване, са 1 549 849, като броят им се е увеличил с 0,2 на сто спрямо края на 2009 г. Броят на пенсионерите, получаващи лични пенсии по чл. 69 от КСО (кадрови военнослужещи, офицери и сержанти), се е увеличил с 1,5 на сто и към 31 декември 2010 г. е 88 500.

През 2010 г. броят на пенсионерите с лични пенсии за инвалидност поради общо заболяване се е увеличил с 4 770 (1,4 на сто) спрямо броя им към 31 декември 2009 г. и в края на 2010 г. е 348 258.

Броят на пенсиите, изплащани към 31 декември 2010 г., е 2 667 474 и спрямо 31 декември 2009 г. се е увеличил с 0,1 на сто. Освен всички първи пенсии, които са 2 194 274, в тази цифра е включен и броят на вторите, третите и четвъртите пенсии. Към 31 декември 2010 г. са изплатени 444 553 социални пенсии в размер 25 на сто от социалната пенсия за инвалидност на пенсионерите с намалена работоспособност над 70 на сто. Те са с 0,1 на сто по-малко в сравнение с 2009 г. В края на 2010 г. пенсионерите, получаващи повече от една пенсия, са 17,7 на сто от общия брой.

Към 31 декември 2010 г. има отпуснати 1 650 471 лични пенсии за осигурителен стаж и възраст. Те представляват 65,3 на сто от всички лични пенсии. От тях 2,2 на сто са отпуснати на лица, работили при условията на първа категория труд, 5,4 на сто – на работили при условията на втора категория труд и 54,9 на сто – на лица от трета категория труд. Останалите 37,5 на сто от личните пенсии са на лица със смесен трудов стаж.

През 2010 г. са отпуснати 66 390 лични пенсии за осигурителен стаж и възраст. От тях 0,08 на сто са отпуснати на лица, работили при условията на първа категория труд, 0,1 на сто – на работили при условията на втора категория труд и 41,9 на сто – на лица от трета категория труд. Останалите 57,92 на сто от личните пенсии са на лица със смесен трудов стаж.

Броят на личните пенсии за инвалидност към 31 декември 2010 г. е 861 712 или 34,1 на сто от всички лични пенсии. От тях 31,5 на сто са отпуснати на лица с намалена работоспособност над 90 на сто, 50,5 на сто – на лица с намалена работоспособност от 71 до 90 на сто и 18,0 на сто – на лица с намалена работоспособност от 50 до 70,99 на сто. Броят на личните пенсии за инвалидност поради общо заболяване към 31 декември 2010 г. е 351 379 (40,8 на сто от броя на личните пенсии за инвалидност), а броят на социалните пенсии за инвалидност към 31 декември 2010 г. е 491 348 (57,0 на сто от броя на личните пенсии за инвалидност), от които 46 795 са първи пенсии.

Малка част от пенсиите в България са социални пенсии за старост (3509); пенсии за особени заслуги към държавата и нацията (17); персонални пенсии (3025), отпуснати от Министерския съвет на лица, по отношение на които не са налице някои от изискванията на Кодекса за социално осигуряване или пенсии, отпуснати по вече отменени закони (Закон за пенсиите, Закон за общественото осигуряване, Закон за пенсиониране на земеделските стопани-кооператори). Тези пенсии са за сметка на републиканския бюджет и се изплащат от фонд “Пенсии, несвързани с трудова дейност”.

Средният месечен размер на пенсията на един пенсионер за 2010 г. е **263,44 лв.** При неговото изчисляване са взети предвид и добавките към пенсиите и изплатените еднократни допълнителни суми за минали години.

С пенсии на минималния размер за съответния вид към 31 декември 2010 г. са 496 256 пенсионера или 22,6 на сто от общия брой. Максималният размер от 700,00 лв. получават 46 540 пенсионера (2,1 на сто).

Спрямо 2009 г. средният месечен размер е нараснал номинално със 7,8 на сто, а реално – с 5,2 на сто, при средногодишна инфлация 2,4 на сто за 2010 г.

Минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст се запазва на нивото от 1 юли 2009 г. в размер на 136,08 лв. Запазват се нивата на всички минимални размери на пенсиите за трудова дей-

ност, свързани с минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст.

Социалната пенсия за старост, както и размерите на всички обвързани с нея добавки към пенсиите, се запазват на нивата от 1 юли 2009 г., а именно: социалната пенсия за старост – 100,86 лв.; добавката за чужда помощ – 75,65 лв.; добавката към пенсиите на участниците и пострадалите във войните по чл. 5 на ЗВВ – 100,86 лв.; добавката по Указ 1611 – 50,43 лв.

Месечната добавка по чл. 9 от Закона за политическата и гражданската реабилитация на репресираните лица (ЗПГРЛ) се определя в **процент от средната пенсия за осигурителен стаж и възраст за предходната календарна година** и се преизчислява ежегодно от 1 януари. Средната пенсия за осигурителен стаж и възраст за 2009 г. е в размер на 263,47 лв. Средният брой на добавките през 2010 г. е 10 552, а средният месечен размер – 64,20 лв.

Равнището на средната пенсия на един пенсионер спрямо **нетния осигурителен доход през 2010 г.** достигна **58,4 на сто**.

По отчет за 2010 г. година **разходите за социални помощи и обезщетения са 1 078 884,5 хил. лв.**, или **13,20 на сто** от всички разходи, като в тях са включени разходите за парични обезщетения и помощи по КСО (1 078 883,2 хил. лв.) и разходите за пощенски такси и ДДС за изплащане на обезщетенията при безработица (1,3 хил. лв.). По план за тази група разходи са предвидени **1 085 746,8 хил. лв.**, като са изразходвани с **6 862,3 хил. лв. (0,63 на сто) по-малко средства**.

В разходите за парични обезщетения и помощи по КСО са включени разходите при временна неработоспособност поради заболяване и злополуки; разходите при майчинство – бременност, раждане, кърмене и отглеждане на малко дете; разходите за дейността по профилактика и рехабилитация; обезщетенията при безработица; помощите при смърт и др.

За 2010 г. са изплатени 306 361,6 хил. лв. разходи при временна неработоспособност поради общо заболяване, гледане на болен член от семейството и карантина и нетрудови злополуки, като е реализирана икономия спрямо плана с 47 143,5 хил. лв. (13,34 на сто), изплатени са 15 304,6 хиляди работни дни (с 32,54 на сто по-малко от планираните) при среднодневно обезщетение от 20,02 лв., което е с 28,50 на сто по-високо от планираното. Причината за икономията в разходите са влез-

лите в сила от 1 юли 2010 г. антикризисни мерки на правителството, според които тези обезщетения се изплащат от НОИ от 4-тия ден на временната неработоспособност.

За 2010 г. са изплатени 6 519,8 хил. лв. разходи за трудови злополуки и професионални заболявания, което е икономия спрямо плана с 1 305,6 хил. лв. (16,68 на сто), изплатени са 251,6 хиляди работни дни (с 36,80 на сто по-малко от планираните) при среднодневно обезщетение от 25,91 лв.

През 2010 г. са изплатени парични обезщетения за бременност и раждане в размер на 315 394,6 хил. лв., което е превишение на плана с 9 115,3 хил. лв. (2,98 на сто), изплатени са 14 576,9 хиляди работни дни (с 8,63 на сто по-малко от планираните) при среднодневно обезщетение от 21,64 лв.

За обезщетения за отглеждане на малко дете са изплатени 125 724,0 хил. лв., което е икономия спрямо плана с 15 138,7 хил. лв. (10,75 на сто), изплатени са 11 636,3 хиляди работни дни (с 1,44 на сто повече от планираните) при среднодневно обезщетение от 10,80 лв.

Изплатените парични обезщетения за безработица през 2010 г. са 311 361,2 хил. лв., което е превишение на плана с 49 130,8 хил. лв. (18,74 на сто). Изплатени са обезщетения средно за годината на 131 500 безработни лица (с 3,50 на сто повече от планираните) при средно обезщетение на лице 197,09 лв., което е с 14,72 на сто по-високо от планираното. Основната причина за по-високите разходи е новият начин на изплащане на паричните обезщетения за безработица през втората половина на 2010 г., когато се премахна максималният размер на обезщетението.

През 2010 г. бяха изплатени еднократни помощи при смърт в размер на 1 654,0 хил. лв., което е икономия спрямо плана с 231,5 хил. лв. (12,28 на сто). Изплатени са помощи на 9 724 лица при среден размер на помощта от 170,09 лв.

За дейността по **профилактика и рехабилитация** на осигурените лица за 2010 г. са планирани средства за медицински услуги, ношувки и частична парична помощ за хранене, в размер на 13 000,0 хил. лв. По отчет са изразходвани **11 761,4 хил. лв.**, или 90,47 на сто.

За осъществяване на профилактика и рехабилитация на осигурените лица през 2010 г. НОИ е сключил договори с 1 юридическо лице за 18 изпълнители на дейността.

Размерът на паричната помощ за едно лице през 2010 г. включва средствата за не повече от 4 основни

диагностични и терапевтични процедури дневно, нощувки и частична парична помощ за хранене.

През 2010 г. в заведенията за профилактика и рехабилитация са преминали **30 429** лица, като през 2009 г. те са били 57 258. Средният разход за едно лице през 2010 г. е в размер на **386,52 лв.**, като през 2009 г. е бил 441,10 лв.

От проведените профилактика и рехабилитация лица с най-голям относителен дял са тези със заболявания на опорно-двигателния апарат – 19 444; на периферната нервна система – 8 461; с бъбречно-урологични заболявания – 893 и със заболявания на централната нервна система – 797.

Разходите за службите по социално осигуряване за 2010 г. по отчет са в размер на 69 329,8 хил. лв. и представляват 0,85 на сто от общите разходи на ДОО. Спрямо плана е реализирана икономия от **13 367,1 хил. лв. (16,16 на сто)**. По-конкретно тя е при заплатите и други възнаграждения и плащания на персонала и осигурителни вноски върху тях – 2 838,8 хил. лв. (5,22 на сто спрямо плана). По всички параграфи на издръжката са изразходвани по-малко от предвидените средства, като икономията е 5 713,0 хил. лв. (28,64 на сто спрямо плана). Усвояването на капиталовите разходи също е по-ниско от заложеното в Закона за бюджета на ДОО за 2010 г. – 58,03 на сто спрямо плана, или икономия от 4 813,9 хил.лв.

От средствата на ДОО през 2010 г. са **предоставени трансфери** на: Агенцията за хората с увреждания – **1 653,9 хил. лв.** (за ортопедични средства на осигурените лица); на фонд “Условия на труд” – **2 546,4 хил. лв.** (за мероприятия, свързани с превенция на трудовите злополуки и професионалните болести); на ИА “Електронни съобщителни мрежи и информационни системи” – **500,0 хил. лв.** (за резервен изчислителен център в гр. Стара Загора); на МТСП – **164,9 хил. лв.** (за програмата “В подкрепа на майчинството”).

Участието на държавата в поемането на осигурителните разходи, които са за сметка на Републиканския бюджет през 2010 г., се осъществява чрез трансфер по план в размер на **4 828 578,7 хил. лв.** Това са средства, предвидени за изплащане на:

– пенсии за военна инвалидност, пенсии за гражданска инвалидност, социални пенсии за старост, социални пенсии за инвалидност, персонални пенсии, пенсии за особени заслуги, пенсии по

отменените ЗП и ЗОО, за които не се дължат осигурителни вноски, както и за индексациите, компенсациите и добавките към тях, в т.ч. и добавката по чл. 84 от КСО и за пощенска такса и ДДС – **274 809,5 хил. лв.;**

– добавки към пенсиите на участниците и пострадалите от войните, както и на наследниците, получаващи наследствена пенсия за загиналите в Отечествената война (вкл. пощенски такси и ДДС) – **18 192,4 хил. лв.;**

– добавки към пенсиите по чл. 9 от ЗПГРРЛ (вкл. пощенски такси и ДДС) – **10 003,2 хил. лв.**

– вноски за фонд “Пенсии” за осигурителен стаж, зачетен при пенсиониране по чл. 9, ал. 3, т. 3 и ал. 6 и 7 от КСО – **550,0 хил. лв.;**

– обезщетения по чл. 230, ал. 1-4 и ал. 6 от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България – **300,0 хил. лв.;**

– трансфер за резерва за реформата в социалното осигуряване – **60 000,0 хил. лв.;**

– допълнителни субсидии от Републиканския бюджет за покриване на недостига от средства – **2 160 987,2 хил. лв.**

– участие на държавата в приходите на фонд “Пенсии” с трансфер, равен на 12 на сто от сбора на осигурителните доходи на всички осигурени лица – **2 303 736,4 хил. лв.**

За отчетената 2010 г., бюджетът на ДОО е получил трансфер от **републиканския бюджет** в размер **4 827 496,6 хил. лв.**, който се различава от планирания в следните плащания:

– от планираната сума от трансфера за резерва за реформата са предоставени **24 561,1 хил. лв.;**

– в отчета за 2010 г. е получен трансфер по чл. 5 и чл. 6 от Правилника за прилагане на Закона за ветераните от войните в размер **75,0 хил. лв.;**

– с Постановление на Министерски съвет № 289 от 07.12.2010 г. е отпуснат и допълнителен трансфер от Републиканския бюджет в размер **34 281,8 хил. лв.**

При изпълнението на бюджетите на отделните **фондове на ДОО** през 2010 г. е отчетено следното:

– за фонд “Пенсии”, при планиран дефицит от 1 771 638,6 хил. лв., е отчетен **1 880 270,0 хил. лв.**, или по-висок със 108 631,4 хил. лв.;

– за фонд “Пенсии, несвързани с трудова дейност”, при планиран дефицит от 18,2 хил.лв., е отчетен остатък от **10 667,7 хил. лв.;**

– за фонд “Трудова злополука и професионална болест”, при планиран излишък от 54 663,7 хил.

лв., е отчетен излишък от **41 827,3 хил. лв.**, или с 12 836,4 хил. лв. по-малко от планираното;

– за фонд “Общо заболяване и майчинство”, при планиран дефицит от 190 929,4 хил. лв. е отчетен дефицит от **189 723,4 хил. лв.** или с 1 206,0 хил. лв. под планираното;

– за фонд “Безработица”, при планиран дефицит от 89 902,5 хил. лв., е отчетен недостиг от **151 792,3 хил. лв.**;

– за бюджета на НОИ (като общ административен фонд), при планиран излишък в края на пе-

риода от 2 096 533,7 хил. лв., е отчетен недостиг от **2 169 817,1 хил. лв.**;

Наличните дефицити по фондовете на ДОО се финансират с излишъка по бюджета на НОИ ($-1\,880\,270,0 + 10\,667,7 + 41\,827,3 - 189\,723,4 - 151\,792,3 + 2\,169\,817,1 = 526,4$).

Общият финансов резултат е равен на наличността в края на периода по отчета на консолидирания бюджет на държавното обществено осигуряване (526,4 хил. лв. – остатък по валутните сметки на НОИ).

ГЕРМАНИЯ ЗАТВАРЯ ОСИГУРИТЕЛНИТЕ АРХИВИ НА БИВШАТА ГДР

Всички осигурени лица, родени между 1946 и 1974 г., които имат осигурителни периоди в бившата Германска Демократична Република (ГДР) и все още не са изяснили германския си осигурителен стаж, трябва да го направят до края на годината. Това става ясно от официално писмо, изпратено от германските власти до Националния осигурителен институт (НОИ). Според документа срокът за съхранение на разплащателните ведомости на предприятията от вече несъществуващата Източна Германия изтича на 31 декември 2011 г. След тази дата всички регистри ще бъдат заличени и достъпът до информацията в тях ще става невъзможен. Така от началото на 2012 г.

доказването наличието на осигурителен стаж в бившата ГДР ще става единствено с подлежащи на проверка разполагаеми документи. Това са осигурителните книжки, договорите и др.

Работилите на територията на ГДР, които не разполагат с подобни документи и все още не са подали заявление за потвърждаване на осигурителни периоди, трябва да го направят в рамките на следващите няколко месеца. В противен случай ще загубят всякаква възможност за това и годините работа зад граница няма да бъдат взети под внимание при пенсионирането им.

Информация, относно необходимите документи за подаване на заявления за изясняване на осигурителния статус директно

до Германския пенсионноосигурителен институт (Deutsche Rentenversicherung Bund), може да бъде намерена на електронния адрес на институцията (www.deutsche-rentenversicherung-bund.de.)

Осигурените лица могат да подадат заявления и чрез териториалните поделения на НОИ по постоянен или настоящ адрес в България. Това става чрез попълване на *Заявление за потвърждаване на осигурителни периоди, придобити по законодателството на бившата ГДР*. Заявлението може да бъде изтеглено от раздел „Евроинтеграция и международни договори” на електронната страница на НОИ (www.noi.bg).

АДМИНИСТРИРАНЕ НА РИСКОВЕТЕ “ТРУДОВА ЗЛОПОЛУКА” И “ПРОФЕСИОНАЛНА БОЛЕСТ”

Сокол Силянов,
началник-отдел “Трудова злополука и професионална болест”

Дейността по администрирането на рисковете “Трудова злополука” и “Професионална болест” пряко подпомага реализацията на политиката за осигуряване на безопасни и здравословни условия на труд.

Информацията съдържа данни за броя, разпределението и показателите на трудовите злополуки. Осигуряването на налични съпоставими данни дава възможност да се направи обективна оценка на въздействието и ефективността на набелязаните и предприети мерки за подобряване условията на труд и намаляване на злополуките, свързани с трудовите процеси.

Статистическата информация за трудовите злополуки осигурява измерим критерий за постигането на главната цел на националната „Стратегия по безопасност и здраве при работа 2008–2012 г.“. Прилагането на диференцирани осигурителни вноски за тези рискове на държавното обществено осигуряване е основният икономически механизъм за въздействие върху работодателите за предотвратяване на трудовите злополуки и професионалните заболявания. В тази насока през 2010 г. бяха насочени усилията както на териториалните поделения (ТП), така и на централното управление (ЦУ) на НОИ.

За периода от 1 януари до 31 декември 2010 г. в ТП на НОИ са обработени 3227 деклариранни трудови злополуки. Открити и комплектовани са 3047 досиета за признати трудови злополуки. Извършени са над 102 разследвания на смъртни трудови злополуки и злополуки, които могат да доведат до инвалидност. По преценка на длъжностните лица от ТП на НОИ са проведени и разследвания на над 150 злополуки с по-леки последствия, при които е

било необходимо допълнително уточняване на осигурителния статус на пострадалите лица, данните, подадени с декларацията за трудова злополука, причините и обстоятелствата, при които са станали. Резултатите са оформени в протоколи. Продължи събирането и обработването на информацията за трудовите злополуки, станали през 2009 г.

За осигуряване на достоверна статистическа информация за трудовите злополуки, дейността на НОИ през 2010 г. обхваща:

- Обработка на национално равнище на оперативната информация за станалите през 2010 г. трудови злополуки и предоставянето ѝ на МТСП, ИА“ГИГ” и други заинтересовани органи и организации;
- Поддържане и публикуване в Интернет сайта на НОИ (рубрика “Трудови злополуки”) на оперативната за 2009 г. и окончателна за 2008 г. статистическа информация;
- Разработване и издаване на Годишник на НОИ с официалната статистическа информация за злополуките, станали през 2008 г., отговаряща на методологията на Европейската статистика на трудовите злополуки. Предоставянето ѝ на Евростат, МТСП, НСИ, национално представителните работодателски и синдикални организации;
- Сътрудничество и партньорство с министерствата, ведомствата и социалните партньори за работа по предотвратяване и намаляване на случаите на трудова злополука и професионална болест;
- Участие в дейността на работната и техническата група на Евростат по проблемите на статистиката на трудовите злополуки;
- Участие в национални конференции и срещи по безопасност и здраве при работа, организи-

рани от МТСП и социалните партньори и в работата на Националния съвет по условия на труд и фонд “Условия на труд”;

- Даване на предложения и изразяване на становища по проекти на нормативни актове, свързани с осигурителните рискове “Трудова злополука” и “Професионална болест”.

Състояние на трудовия травматизъм през 2009 г.

По окончателните данни за трудовите злополуки и осигурените лица за 2009 г. може да се направи следното сравнение спрямо 2008 г.:

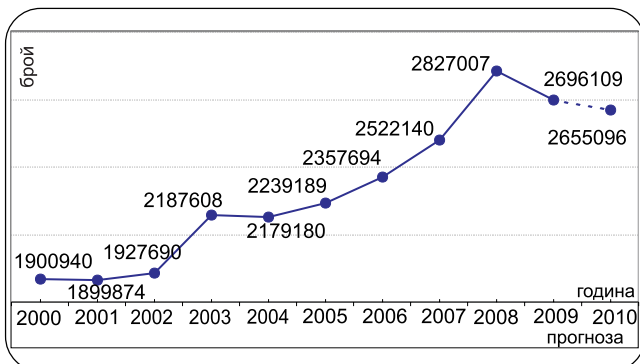
- В териториалните поделения на Националния осигурителен институт са декларирани общо 3214 злополуки, станали през 2009 г., от които 3125 са приети за трудови. В сравнение с 2008 г. общият брой на трудовите злополуки е намалал със 718.

- Трудовите злополуки по чл. 55, ал. 1 от Кодекса за социално осигуряване, т. е. станали на самото работно място, през време и по повод на извършваната работа и при всяка работа, извършвана в интерес на предприятието, когато са причинили неработоспособност или смърт са 2605, което представлява 83,36% от общия брой.

- През 2009 г. смъртните трудови злополуки са общо 118, а инвалидните 97. Спрямо предходната година общият брой на смъртните злополуки е намалал със 62, а трудовите злополуки, довели до инвалидност със 6.

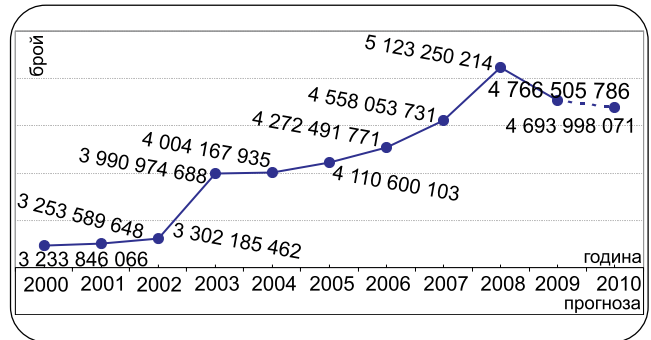
През отчетната година, по данни на НОИ, средносписъчният брой на осигурените лица за осигурителните рискове “Трудова злополука” и “Професионална болест” е 2 696 109. Отработени са 4 766 505 786 човекочаса. Осигурените лица са с 130 898 души (4,63%), а отработените човекочасове с 356 744 428 (7,48%), по-малко спрямо предходната година.

Средносписъчен брой на наетите/осигурените лица

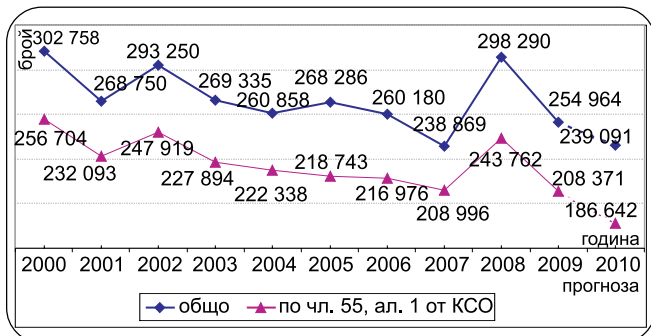
- Годишният фонд “Работно време” на един осигурен при 8-часов работен ден е 226,53 дни за 2008 г. и 221,00 дни за 2009 г.

Отработени човекочасове

- Загубени са общо 254 964 календарни дни от трудови злополуки, като спрямо 2008 г. те са намалели с 43 326 (намаление с 14,52%).

Загубени календарни дни от трудови злополуки

- Поради трудови злополуки по чл. 55, ал. 1 от КСО през 2009 г. са загубени 254 964 календарни дни, което представлява 81,72% от общия брой загубени календарни дни.

Ето стойностите на средните за страната показатели на трудовите злополуки за 2009 г. (числата в скобите показват стойностите на показателите на трудовите злополуки по чл. 55, ал. 1 от КСО):

- Коефициент на честота $K_{\text{ч}} = 1,16$ (0,97) – (брой трудови злополуки на 1000 осигурени);
- Индекс на честота $I_{\text{ч}} = 0,66$ (0,55) – (брой трудови злополуки на 1 млн. отработени човеко-часа);
- Коефициент на тежест $K_{\text{т}} = 0,095$ (0,077) – (загубени календарни дни от трудови злополуки, на един осигурен);
- Индекс на тежест $I_{\text{т}} = 53$ (44) – (загубени

календарни дни от ТЗ на 1 млн. отработени човеко-часа).

Конкретните стойности на показателите на трудовите злополуки общо за страната за 2009 г. спрямо 2008 г. се променят, както следва:

Кч е намален с 0,2 (0,17) пункта; Кт е намален с 0,011 (0,009) пункта; Ич е намален с 0,09 (0,08) пункта; Ит е намален с 5 (4) единици.

Трудови злополуки през 2009 г. по регионален признак

Разпределението на трудовите злополуки по региони показва допуснатите трудови злополуки в предприятията, регистрирани като осигурители в съответното ТП на НОИ.

През 2009 г. най-голям е абсолютният брой на трудовите злополуки в София-град – 922. Следват: Пловдив – 340, Варна – 304, Стара Загора – 223 и Бургас – 131, което представлява 61,44% от общия брой на злополуките. Осигурените лица за трудова злополука и професионална болест в тези региони е съответно 54,3% от общия брой на същите. Най-малко трудови злополуки са регистрирани в ТП на НОИ-Кърджали – 13 случая.

В седем ТП на НОИ са регистрирани 72% от смъртните трудови злополуки и това са: София-град – 30, Пловдив – 15, Стара Загора – 11, Варна – 9, Русе – 8, Благоевград и Велико Търново по 6. В ТП на НОИ в Кърджали, Пазарджик, Перник, Смолян, Шумен и Ямбол през 2009 г. са регистрирани по 1 смъртна трудова злополука. В ТП на НОИ в Разград, Търговище и Видин няма регистрирани смъртни трудови злополуки. Най-много злополуки, причинили инвалидност, са станали във Варна – 18, София-град – 17, Пловдив – 13, Бургас – 6, Враца – 5, което представлява 60,82% от инвалидните трудови злополуки в страната. В осем ТП на НОИ – Благоевград, Видин, Кърджали,

Пазарджик, Смолян, Търговище, Шумен и Ямбол, не са регистрирани инвалидни трудови злополуки.

Сравняването на показателите на трудовите злополуки по региони показва, че през 2009 г. те са най-високи в региона на ТП на НОИ в Смолян и Стара Загора, където коефициентът на честота е 2,07, индексът на честота е съответно 1,17 и 1,15, коефициентът на тежест – 0,126 и 0,146, а индексът на тежест – 71 и 82. Честотата и тежестта на трудовите злополуки са около 1,3 – 1,7 пъти по-високи от средните за страната.

В други региони на страната коефициентите на честота и тежест са по-ниски от тези в Смолян и Стара Загора, но по-високи от средните за страната. В района на Перник коефициентът на тежест е 0,162, в Стара Загора – 0,146, в Габрово – 0,136, в Търговище – 0,135 и др. Коефициентът на честота е висок в Перник – 1,00, Варна – 0,98, Габрово – 0,80, Пловдив – 0,79, Русе – 0,78.

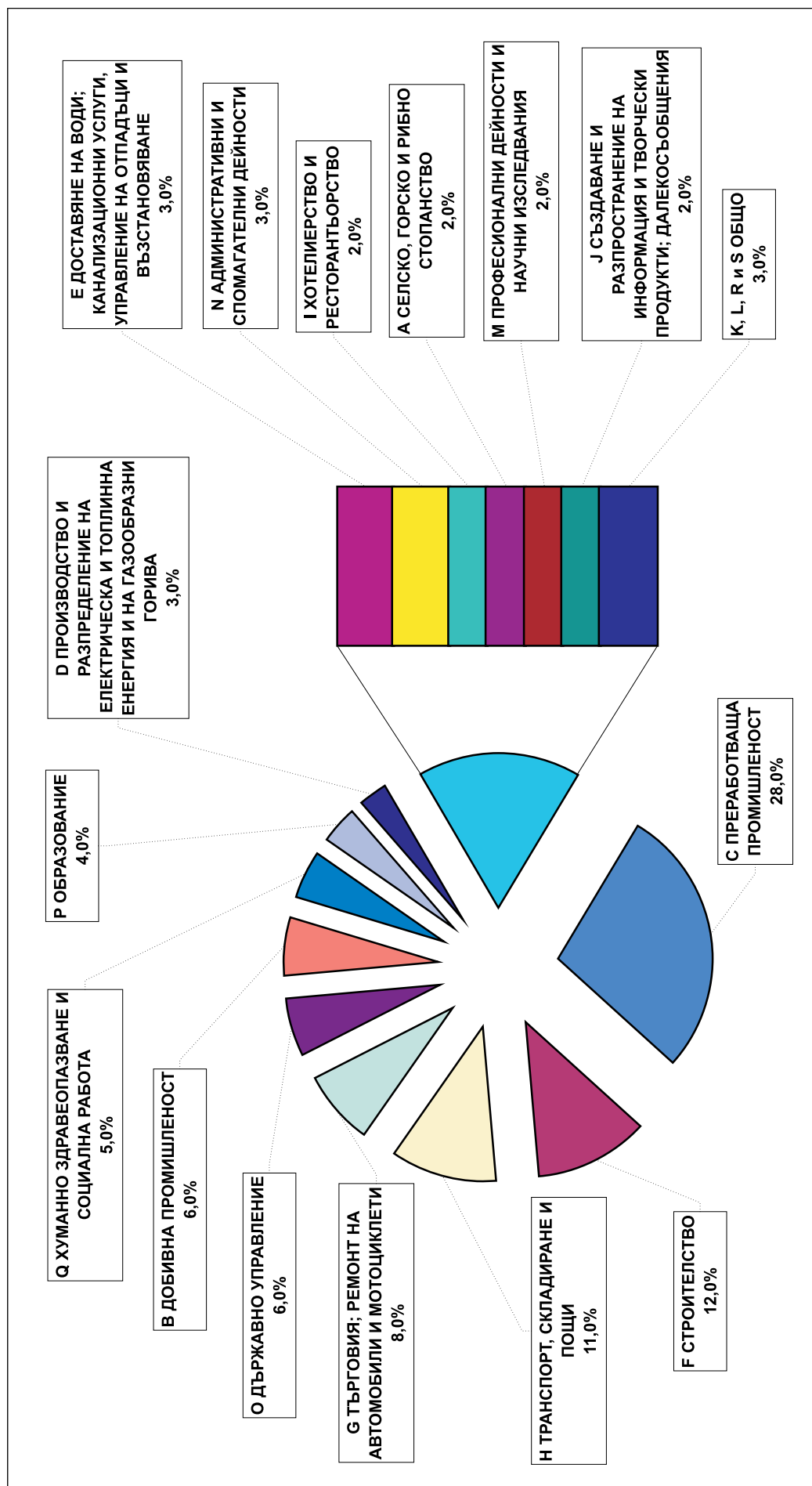
През 2009 г. в 25 ТП на НОИ общият брой на трудовите злополуки намалява. Най-значително е намалението в София-град – със 101, Бургас – с 87 и Варна – с 81. Нарастване на броя на трудови злополуки спрямо 2008 г. има в две ТП на НОИ – Търговище с 14 и Смолян с 1.

Сравняването на данните за загубените календарни дни от трудови злополуки по ТП на НОИ, спрямо 2008 г. показва увеличение в 4 и намаление в 24 от тях.

Разпределение на трудовите злополуки през 2009 г. по Класификация на икономическите дейности – 2008

Разпределението на трудовите злополуки за 2009 г. се извършва по четири йерархични равнища в сектор, раздел, група, клас на Класификацията на икономическите дейности – версия 2008 (КИД–2008).

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ОБЩИЯ БРОЙ ТРУДОВИ ЗЛОПОЛУКИ, СТАНАЛИ ПРЕЗ 2009 ГОДИНА
ПО СЕКТОРИ НА КЛАСИФИКАЦИЯ НА ИКОНОМИЧЕСКИТЕ ДЕЙНОСТИ – 2008 (КИД–2008)

Съпоставяйки показателите на трудовите злополуки по сектори на КИД–2008 спрямо общите за страната, като най-проблемен и през 2009 г. се очертава сектор “Добивна промишленост”, който е с най-високи показатели за честота и тежест. Показателите за честота и тежест са около 4–5 пъти над средните за страната. В сектора са работили 1,40% от осигурените лица и са допуснати 199 трудови злополуки или 6,36% от всички случаи.

Високи са показателите на трудови злополуки и в секторите “Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива”, “Доставяне на води, канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване”, “Строителство” и “Транспорт, складиране и пощи”. През 2009 г. в тях са работили около 17,06% от осигурените лица и са допуснати общо 915 или 29,28% от всички трудови злополуки.

В сектор “Преработваща промишленост”, обхващащ 24 икономически раздела на КИД–2008, през 2009 г. са работили около 22% от осигурените лица и са допуснати най-много злополуки като абсолютен брой – 875 или 28% от всички злополуки.

От разпределението на трудовите злополуки по икономически дейности (ниво раздели на КИД–2008) се вижда, че през 2009 г. най-много трудови злополуки като абсолютен брой са станали в: “Държавно управление” – 202, “Строителство на сгради” – 190; “Сухопътен транспорт” – 173; “Производство на хранителни продукти” – 146; “Хуманно здравеопазване” – 143; “Образование” – 133; “Производство на метални изделия без машини и оборудване” – 127 и “Добив на метални руди” – 114. Трудовите злополуки, отчетени в тези икономически дейности, са 39,29% от общия брой.

Най-много смъртни злополуки са регистрирани в секторите: “Строителство” – 38; “Преработваща промишленост” – 25; “Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети” – 12 и “Транспорт, складиране и пощи” – 11.

Общо за страната коефициентът на честота на смъртните трудови злополуки (брой смъртни трудови злополуки на 10 000 осигурени) през 2009 г. е 0,44. В 22 икономически дейности този коефициент е над общия за страната. Най-висок той е в икономическите дейности: “Добив на метални руди” – 2,84; “Производство на основни метали” – 1,82; “Спортни и други дейности, свързани с развлечение и отдих” – 1,82; “Строителство на сгради” – 1,77; “Строителство на съоръжения” – 1,76; “Добив на въглища” – 1,63; “Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и

на газообразни горива” – 1,48; “Производство на лекарствени вещества и продукти” – 1,43; “Специализирани строителни дейности” – 1,42; “Събиране и обезвреждане на отпадъци, рециклиране на материали” – 1,16; “Добив на неметални материали и суровини” – 1,00; “Производство на изделия от други неметални минерални суровини” – 0,98; “Сухопътен транспорт” – 0,97. Под средните за страната са 10 икономически дейности, като най-малък е коефициентът в “Търговия на дребно, без търговия с автомобили и мотоциклети” – 0,25; “Растениевъдство, животновъдство и лов, спомагателни дейности” – 0,18; “Дейности по охрана и разследване” – 0,16; “Образование” – 0,12.

В сектори “Преработваща промишленост”, “Строителство” и “Транспорт, складиране и пощи” са допуснати най-голям брой злополуки, довели до инвалидност – съответно 37, 20 и 11.

При съпоставяне на данните за трудовите злополуки, станали през 2008 и 2009 г. в съответните икономически дейности и тяхното влияние върху общите за страната показатели, се налагат следните изводи:

Намаляване на общия брой трудови злополуки има в 12 икономически раздела на КИД, като най-голямото е в: “Преработваща промишленост” – с 390 случая; “Строителство” – със 100 случая; “Добивна промишленост” и “Транспорт, складиране и пощи” с по 67 случая. Увеличение се наблюдава в 7 икономически сектора, като най-голямото е в: “Култура, спорт и развлечение” – със 16 случая; “Хуманно здравеопазване и социална работа” – с 10 случая; “Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива” – с 8 случая. При “Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети” няма промяна. През двете години се отчитат по 244 трудови злополуки.

Най-голямо увеличение на инвалидните злополуки са в икономическа дейност “Строителство” и “Образование” (с по 5 случая). Намаление има в “Преработваща промишленост” – с 12 случая по-малко спрямо 2008 г. В секторите “Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива”, “Професионални дейности и научни изследвания” няма случаи на трудови злополуки, предизвикали инвалидност.

Увеличение на смъртните трудови злополуки има в “Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива” (с 4 повече); “Култура, спорт и развлечения” (с 2 повече) и “Хотелиерство и ресторантьорство”, “Създаване и разпространение на информация и творчески продукти, далекосъобщения”, “Финансови и застрахователни

дейности” (с 1 повече). Намаление на смъртните злополуки се наблюдава в “Транспорт, складиране и пощи” (с 20 по-малко); “Преработваща промишленост” (със 16 по-малко) и “Строителство” (с 15 по-малко).

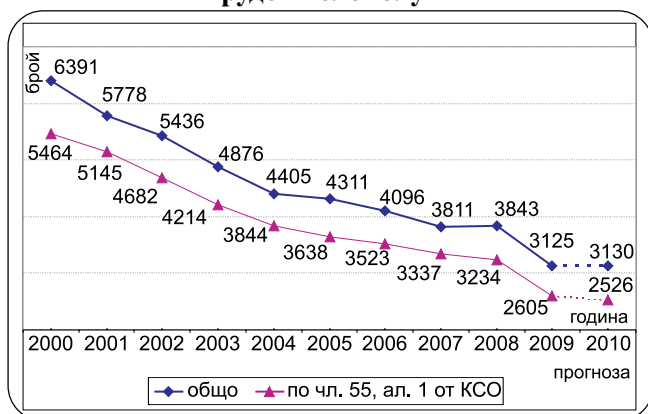
Общите показатели за честота ($K_{\text{ч}}$ и $I_{\text{ч}}$) бележат най-голямо понижение в икономическите сектори “Добивна промишленост” ($K_{\text{ч}}$ – с 1,65 пункта; $I_{\text{ч}}$ – с 0,82 пункта) и “Селско, горско и рибно стопанство” ($K_{\text{ч}}$ – с 0,61 пункта; $I_{\text{ч}}$ – с 0,82 пункта). Тези показатели се влошават в “Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива” ($K_{\text{ч}}$ – с 0,58 пункта; $I_{\text{ч}}$ – с 0,26 пункта); “Култура, спорт и развлечения” ($K_{\text{ч}}$ – с 0,44 пункта; $I_{\text{ч}}$ – с 0,24 пункта) и “Операции с недвижими имоти” ($K_{\text{ч}}$ – с 0,18 пункта; $I_{\text{ч}}$ – с 0,12 пункта).

Най-значително намаление на общите показатели за тежест ($K_{\text{т}}$ и $I_{\text{т}}$) е постигнато в икономическите сектори “Добивна промишленост” ($K_{\text{т}}$ – с 0,171 пункта; $I_{\text{т}}$ – с 87 пункта) и “Селско, горско и рибно стопанство” ($K_{\text{т}}$ – с 0,03 пункта; $I_{\text{т}}$ – със 16 пункта). Влошаване на тези показатели се наблюдава в “Доставяне на води, канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване” ($K_{\text{т}}$ – с 0,055 пункта; $I_{\text{т}}$ – с 29 пункта); “Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива” ($K_{\text{т}}$ – с 0,037 пункта; $I_{\text{т}}$ – със 17 пункта); “Култура, спорт и развлечения” ($K_{\text{т}}$ – с 0,031 пункта; $I_{\text{т}}$ – със 17,172 пункта) и “Транспорт, складиране и пощи” ($K_{\text{т}}$ – с 0,022 пункта; $I_{\text{т}}$ – с 14 пункта).

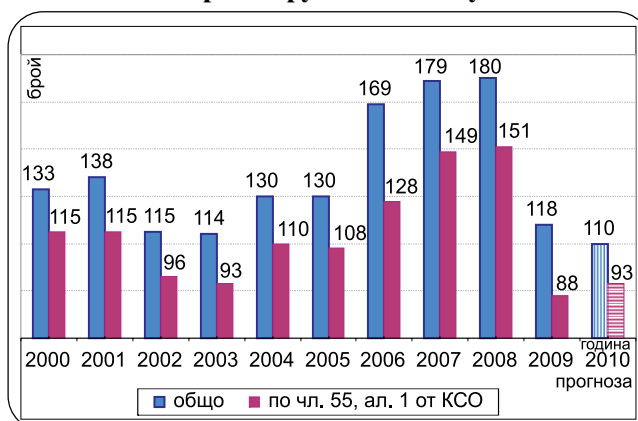
Сравнение на показателите на трудовите злополуки през периода 2000–2009 г.

Динамиката на окончателните стойности на показателите на трудовите злополуки за периода 2000–2009 г., както и на предварителните данни за 2010 г. е представена в графичен вид. Стойностите за 2010 г. са прогнозни, изчислени са на база разполагаемите оперативни данни в информационната система на НОИ. През 2010 г. се очаква увеличение на общия брой трудови злополуки и намаляване на смъртните трудови злополуки.

Трудови злополуки

Смъртни трудови злополуки

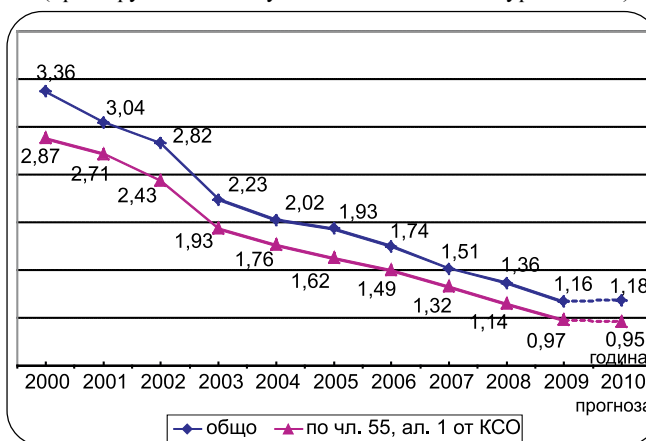

Показателите за честота и тежест на трудовите злополуки са изчислени и представени графично в два разреза. Първият е общо за всички трудови злополуки, а вторият – за злополуките, станали при обстоятелствата, определени в чл. 55, ал. 1 от КСО.

Съпоставянето на окончателната информация за трудовите злополуки за 2006, 2007, 2008 и 2009 г. показва, че показателите, характеризиращи трудовия травматизъм за честота и тежест, намаляват. Очаква се през 2010 г. показателите за честота леко да се увеличат, а за тежест да намалее.

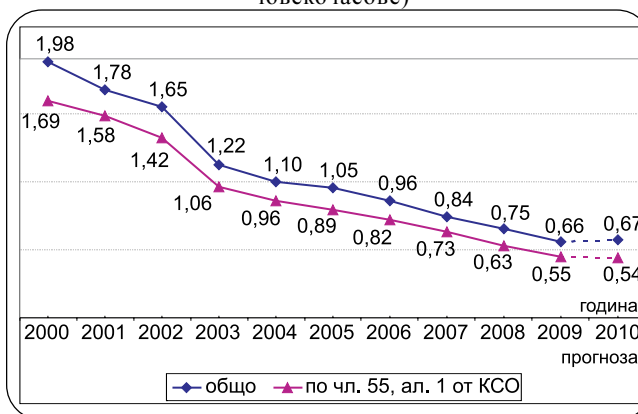
Коефициент на честота $K_{\text{ч}}$

(брой трудови злополуки на 1000 наети/осигурени лица)

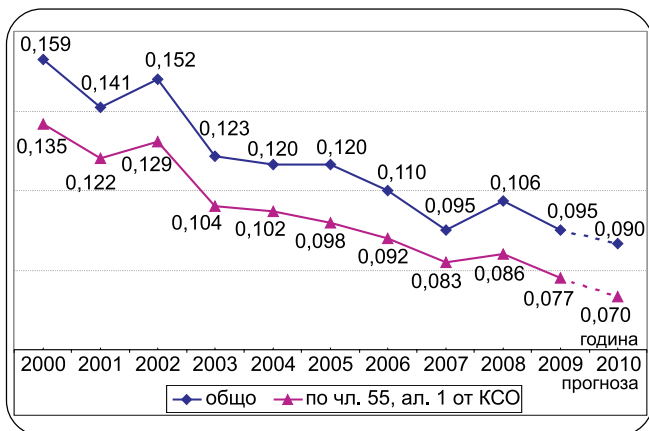
Индекс на честота $I_{\text{ч}}$

(брой трудови злополуки на 1 млн. отработени часоване)

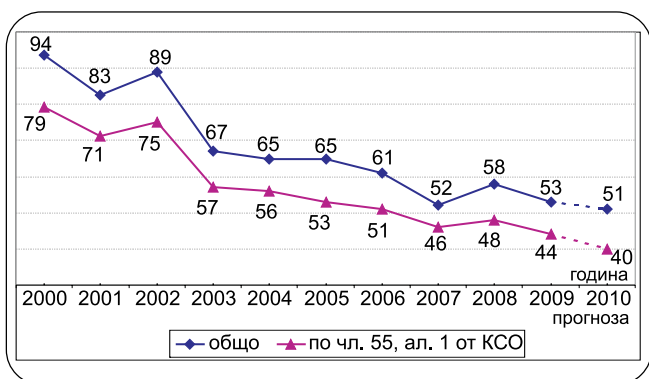
Коефициент на тежест Кт

(брой загубени календарни дни на 1 нает/осигурен)

Индекс на тежест Ит

(брой загубени календарни дни на 1 млн. отработени човекочасове)

Трудови злополуки през 2010 г.

По оперативни данни към 30 юни 2011 г. може да се направи следната оценка на трудовия травматизъм през 2010 г.:

- В НОИ за периода от 1 януари 2010 г. до 11 юни 2011 г. са подадени и обработени 3328 декларации за трудови злополуки. От тях признати за трудови са 3130, от които 2526 са станали на работното място.

- Смъртните трудови злополуки са 110, а довелите до инвалидност са 49.

- Загубените календарни дни от трудови злополуки са общо 239 091.

Разпределението на трудовите злополуки по икономически сектори показва, че 24,18% от тях са станали в “Преработваща промишленост”, 9,81% в “Транспорт, складиране и пощи”, 8,65% в “Строителство”, 7,41% в “Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети”, 6,93% в “Държавно управление”, 6,13% в “Добивна промишленост”,

5,04% в “Хуманно здравеопазване и социална работа”, 4,56% в “Образование”.

Най-много смъртни трудови злополуки са станали в секторите “Строителство” – 26, “Преработваща промишленост” – 18, “Транспорт, складиране и пощи” – 12, “Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети” – 10, “Селско, горско и рибно стопанство” – 8.

От довелите до инвалидност 49 броя трудови злополуки, 59,18% са допуснати в секторите: “Преработваща промишленост” (18); “Строителство” (8) и “Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети” (също 8).

Разпределението на злополуките по ТП на НОИ показва, че най-голям абсолютен брой трудови злополуки са регистрирани в: София-град – 1 004; Варна – 310; Пловдив – 286; Стара Загора – 182; Бургас – 134 и Русе – 113. Това представлява 64,82% от общия брой на злополуките в страната.

Допуснатите в тези райони смъртни трудови злополуки са 60%, а довелите до инвалидност – 57,14% от общо регистрираните.

Дейности по професионалните болести

През 2010 г. в ТП на НОИ са открити 45 досиета за професионални болести, сигнализирани с бързи известия. Заболелите лица, със съмнение за професионален характер на заболяванията, са 42.

В сравнение с предходната 2009 г. се наблюдава намаление със 61% на сигнализираните съмнения за професионална болест, а в сравнение с 2008 г. това намаление е повече от 5 пъти.

През 2010 г. бързи известия от клиниките и отделенията по професионални болести са изпращани в 71% от случаите, а в 29% – от лечебни заведения за извънболнична помощ.

Наблюденията на НОИ по отношение на съобщаваната професионална патология установяват трайна тенденция за намаляване броя на изпратените от лекари бързи известия със съмнение за професионална болест и провокират анализиране на проблемите в здравеопазването и необходимостта от допълнителна квалификация и допълнителни структури, гарантиращи всеобхватна и своевременна диагностика и разкриване на професионални болести.

Общо признатите професионални болести по експертни решения, издадени през 2009 г. са 116, като разпределението по основните класификации на Статистическата система “Професионални болести” е както следва:

ПРИЗНАТИ ПРОФЕСИОНАЛНИ БОЛЕСТИ ПРЕЗ 2009 г.

Професионални болести - общо	116
Разпределение по “Патогенетични агенти/фактори, причинители на професионални болести”	
<u>Професионални болести, причинени от химични агенти</u>	10
<i>Цинков оксид</i>	2
<i>Кадмий</i>	3
<i>Червен оловен монооксид</i>	2
<i>Въглероден монооксид</i>	1
<i>Азотен оксид NO (азотни оксиди)</i>	1
<i>Полициклични съединения</i>	1
<u>Професионални болести, причинени от физически фактори</u>	17
<i>Шум (постоянен, променлив, хидродинамичен)</i>	7
<i>Локални вибрации (машини, инструменти)</i>	4
<i>Общи вибрации (превозни средства, транспортно-технологични източници)</i>	5
<i>Рентгенови лъчи</i>	1
<u>Професионални болести, причинени от биологични агенти</u>	3
<i>Микобактериум туберкулозис</i>	1
<i>Праха от брашно</i>	1
<i>Праха от памук</i>	1
<u>Професионални болести, причинени от биомеханични фактори</u>	33
<i>Седяща поза: продължително/често</i>	1
<i>Поза с опора на китката</i>	2
<i>Репетитивна работа с асиметрични движения</i>	1
<i>Друга двигателно-монотонна, репетитивна работа</i>	27
<i>Използване на инструменти (много тежки), с неточни движения (резки движения)</i>	1
<i>Други начини за носене и вдигане на тежести</i>	1
<u>Професионални болести, причинени от индустриални фактори, материали и продукти</u>	53
<i>Азбестоцимент (и фиброцимент)</i>	1
<i>Леки сплави (алуминий...)</i>	1
<i>Медни сплави (бронз, месинг)</i>	1
<i>Кристален силициев диоксид, кварц, кристобалит, тридимит</i>	28
<i>Други видове силициев диоксид (кварц, пясък)</i>	1
<i>Други неорганични прахове</i>	6
<i>Азбестови влакна</i>	3
<i>Електрическа дъга: пари при заваряване</i>	9
<i>Автогенно заваряване: пари при заваряване</i>	3
Разпределение по “Водеща клинична проява”	
<u>Инфекциозни заболявания</u>	1
<i>Туберкулоза</i>	1
<u>Злокачествени заболявания</u>	1
<i>Злокачествено новообразоване на бронхите и белия дроб</i>	1
<u>Неврологични заболявания</u>	31
<i>Вторичен паркинсонизъм</i>	1
<i>Синдром на карпалния канал</i>	2
<i>Увреждане на лакътния нерв</i>	1
<i>Полиневропатия</i>	27
<u>Заболявания на сензорните органи</u>	8
<i>Катаракта</i>	1
<i>Невропатия на слуховите нерви</i>	7

Респираторни заболявания	61
<i>Хроничен назофарингит</i>	1
<i>Хроничен бронхит</i>	1
<i>Астма</i>	1
<i>Азбестоза</i>	3
<i>Силикоза</i>	29
<i>Алуминоза</i>	1
<i>Сидероза</i>	12
<i>Талкоза</i>	6
<i>Токсична белодробна фиброза</i>	6
<i>Плеврално срастване при азбестоза</i>	1
Мускулно-скелетни заболявания	12
<i>Остеоартроза на лакътя</i>	1
<i>Увреждане на междупреишлените дискове</i>	5
<i>Раменен периартрит</i>	2
<i>Медиален епикондилит</i>	2
<i>Латерален епикондилит</i>	2
Други заболявания	2
<i>Токсично чернодробно заболяване</i>	1
<i>Хемолитична анемия</i>	1
Разпределение по "Пол"	
<i>Мъже</i>	72
<i>Жени</i>	44
Разпределение по "Възраст"	
<i>35-44 г.</i>	10
<i>45-54 г.</i>	46
<i>55-64 г.</i>	42
<i>65 и повече</i>	18
Разпределение по "Тежест на болестта"	
<i>Работоспособен</i>	9
<i>9 % или по-малко степен на трайно намалена работоспособност</i>	1
<i>10-14 % степен на трайно намалена работоспособност</i>	17
<i>15-19 % степен на трайно намалена работоспособност</i>	4
<i>20-29 % степен на трайно намалена работоспособност</i>	15
<i>30-49 % степен на трайно намалена работоспособност</i>	46
<i>50 % или повече степен на трайно намалена работоспособност</i>	24
Разпределение по "Професия" /НКПД-2005/	
Аналитични специалисти	2
<i>2221 Хуманни лекари</i>	1
<i>2454 Балетисти, хореографи и танцьори</i>	1
Техници и други приложни специалисти	1
<i>3122 Оператори на компютърни съоръжения</i>	1
Персонал зает с услуги за населението, търговията и охраната	2
<i>5122 Готвачи</i>	1
<i>5132 Персонал, грижещ се за хора в здравни и други подобни заведения</i>	1
Квалифицирани работници в селското, горското, рибното и ловното стопанство	1
<i>6141 Горски работници, секачи и извозвачи на дървен материал</i>	1
Квалифицирани производствени работници и сродни на тях занаятчии	71
<i>7111 Миньори и работници в кариери</i>	14
<i>7112 Бомбаджии, взривачи и сродни на тях</i>	1

7113 Каменоцепачи, каменорезачи, каменодълбачи	1	
7122 Зидари и каменоделци	4	
7123 Бетонджии и сродни на тях	1	
7124 Дърводелци и дограмаджии	1	
7136 Водопроводчици, тръбопроводчици и сродни на тях	1	
7142 Бояджии с лакови бои и други сродни на тях	2	
7211 Металурзи, леяри на метали, сърцари и сродни на тях	10	
7212 Заварчици и резачи на метал	14	
7214 Монтажник, метални конструкции	1	
7221 Ковачи с чукове и преси	1	
7222 Производители на инструменти и сродни на тях	1	
7233 Механици и монтьори на промишлени и селскостопански машини и оборудване	5	
7241 Електромеханици и електромонтьори	2	
7412 Работници по производството на хлѐбни, сладкарски и тестени изделия	1	
7432 Тъкачи, плетачи и сродни на тях	1	
7433 Шивачи/моделиери на мъжко и дамско облекло и шапки	8	
7435 Кроячи и моделиери на текстил, кожа и други сродни на тях	1	
7442 Производители на обувки и други сродни на тях	1	
Оператори на машини и съоръжения, и работници по монтаж на изделия		33
8112 Оператори в добива на руди и минерали	1	
8131 Оператори в стъкларското и керамичното производство и сродни на тях	1	
8161 Оператори в енергийното производство	1	
8171 Оператори на автоматизирани монтажни линии	1	
8211 Машинни оператори на инструментални машини и сродни на тях	7	
8221 Машинни оператори в производството на фармацевтични и тоалетни продукти	1	
8223 Машинни оператори по обработка на метални повърхности	1	
8229 Машинни оператори в производството на химически продукти, неклассифицирани другаде	3	
8231 Машинни оператори в производството на каучук и каучукови изделия	1	
8232 Машинни оператори в производството на пластмаси и пластмасови изделия	1	
8251 Машинни оператори в печатарството	1	
8263 Машинни оператори в шивашкото производство	5	
8274 Машинни оператори в производството на хлѐбни, тестени, захарни и шоколадови изделия	1	
8290 Други машинни оператори	1	
8323 Шофьори на автобуси и ватмани	1	
8324 Шофьори на тежкотоварни автомобили	1	
8331 Водачи и оператори на транспортни машини в селското и горското стопанство	1	
8332 Водачи и оператори на земекопни, пътностроителни и други подобни машини	4	
Професии, неизискващи специална квалификация		6
9322 Пакетировачи, ръчно и други работници в промишлеността	6	
Разпределение по "Икономическа дейност" /КИД - 2008/		
А. Селско, горско и рибно стопанство		3
01 Растениевъдство, животновъдство и лов; спомагателни дейности	2	
02 Горско стопанство	1	
В. Добивна промишленост		18
05 Добив на въглища	6	
07 Добив на метални руди	9	
08 Добив на неметални материали и суровини	1	
09 Спомагателни дейности в добива	2	

<u>С. Преработваща промишленост</u>	72
10 Производство на хранителни продукти	3
13 Производство на текстил и изделия от текстил, без облекло	2
14 Производство на облекло	11
15 Обработка на кожи; производство на обувки и други изделия от обработени кожи без косъм	2
17 Производство на хартия, картон и изделия от хартия и картон	1
20 Производство на химични продукти	1
22 Производство на изделия от каучук и пластмаси	4
23 Производство на изделия от други неметални минерални суровини	4
24 Производство на основни метали	16
25 Производство на метални изделия, без машини и оборудване	7
26 Производство на компютърна и комуникационна техника, електронни и оптични продукти	2
27 Производство на електрически съоръжения	7
28 Производство на машини и оборудване, с общо и специално предназначение	6
30 Производство на превозни средства, без автомобили	3
31 Производство на мебели	3
<u>Д. Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива</u>	4
35 Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	4
<u>Е. Доставка на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване</u>	2
36 Събиране, пречистване и доставяне на води	1
38 Събиране и обезвреждане на отпадъци; рециклиране на материали	1
<u>Ф. Строителство</u>	5
41 Строителство на сгради	2
42 Строителство на съоръжения	1
43 Специализирани строителни дейности	2
<u>Г. Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети</u>	5
45 Търговия на едро и дребно с автомобили и мотоциклети, техническо обслужване и ремонт	1
46 Търговия на едро, без търговията с автомобили и мотоциклети	3
47 Търговия на дребно, без търговията с автомобили и мотоциклети	1
<u>Н. Транспорт, складиране и пощи</u>	1
49 Сухопътен транспорт	1
<u>И. Хотелиерство и ресторантьорство</u>	1
56 Ресторантьорство	1
<u>Н. Административни и спомагателни дейности</u>	1
78 Дейности по наемане и предоставяне на работна сила	1
<u>О. Държавно управление</u>	1
84 Държавно управление	1
<u>Q. Хуманно здравеопазване и социална работа</u>	2
86 Хуманно здравеопазване	2
<u>Р. Култура, спорт и развлечения</u>	1
90 Артистична и творческа дейност	1

РЕГЛАМЕНТ (ЕО) № 987/2009 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА НА ЕВРОПА

от 16 септември 2009 година

за установяване процедурата за прилагане на Регламент (ЕО) № 883/2004 за координация на системите за социална сигурност

(текст от значение за ЕИП и за Швейцария)

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕ- ТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взеха предвид Договора за създаване на Европейската общност, и по-специално членове 42 и 308 от него,

като взеха предвид Регламент (ЕО) № 883/2004 г. на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 г. за координация на системите за социална сигурност⁽¹⁾ и по-специално член 89 от него,

като взеха предвид предложението на Комисията, като взеха предвид становището на Европейския икономически и социален комитет⁽²⁾,

в съответствие с процедурата, предвидена в член 251 от Договора⁽³⁾,

като имат предвид, че:

(1) Регламент (ЕО) № 883/2004 осъвременява правилата за координация на системите за социална сигурност на държавите-членки, като определя мерките и реда за тяхното прилагане и ги опростява за всички участващи страни. Следва да бъдат определени правила за прилагане.

(2) По-тясното и ефективно сътрудничество между институциите за социална сигурност е основен фактор, даващ възможност на лицата, попадащи в обхвата на Регламент (ЕО) № 883/2004, да се възползват от правата си във възможно най-кратък срок и при оптимални условия.

(3) Електронната комуникация е подходящо

средство за бърз и надежден обмен на данни между институциите на държавите-членки. Електронното обработване на данни следва да спомогне за ускоряването на процедурите за всички участващи страни. Съответните лица следва да се възползват и от всички гаранции, предвидени в разпоредбите на Общността за закрила на физическите лица с оглед на обработването и свободното движение на лични данни.

(4) Наличието на данните (включително в електронен формат) на националните органи, които вероятно ще участват в прилагането на Регламент (ЕО) № 883/2004, във форма, позволяваща актуализирането им в реално време, следва да улесни обмена между институциите на държавите-членки. Този подход, който се съсредоточава върху чисто фактическата информация и непосредствения достъп до нея от страна на гражданите, представлява ценно улеснение, което следва да бъде въведено с настоящия регламент.

(5) Постигането на възможно най-гладко функциониране и ефективно управление на сложните процедури по прилагане на правилата за координация на системите за социална сигурност изисква създаването на система за незабавно актуализиране на приложение 4. Подготовката и прилагането на разпоредби в този смисъл изисква тясно сътрудничество между държавите-членки и Комисията, като изпълнението им следва да става бързо

⁽¹⁾ ОВ L 166, 30.4.2004 г., стр. 1.

⁽²⁾ ОВ С 324, 30.12.2006 г., стр. 59.

⁽³⁾ Становище на Европейския парламент от 9 юли 2008 г. (все още непубликувано в Официален вестник), Обща позиция на Съвета от 17 декември 2008 г. (ОВ С 38 Е, 17.2.2009 г., стр. 26) и Позиция на Европейския парламент от 22 април 2009 г. Решение на Съвета от 27 юли 2009 г.

предвид последствията от забавянето както за гражданите, така и за административните органи. Ето защо на Комисията следва да бъдат предоставени правомощия за създаване и управление на база данни и за осигуряване на функционирането на тази база не по-късно от датата на влизане в сила на настоящия регламент. Комисията следва по-специално да предприеме необходимите мерки за интегриране в тази база данни на информацията, посочена в приложение 4.

(6) Подобряването на определени процедури следва да осигури по-голяма правна сигурност и прозрачност за лицата, които се ползват от Регламент (ЕО) № 883/2004. Например определянето на общи срокове за изпълнението на дадени задължения или извършването на дадени административни задачи следва да спомогне за изясняването и структурирането на отношенията между осигурените лица и институциите.

(7) Лицата, обхванати от настоящия регламент, следва да получат от компетентната институция навременен отговор на техните искания. Отговорът следва да бъде предоставен най-късно в сроковете, определени от законодателство в областта на социалната сигурност на съответната държава-членка, ако съществуват такива срокове. Би било желателно държавите-членки, чието законодателство в областта на социалната сигурност не предвижда такива срокове, да обмислят приемането им и оповестяването им на заинтересованите лица, ако е необходимо.

(8) На държавите-членки, техните компетентни органи и институциите за социална сигурност следва да се осигури възможност да се споразумеят помежду си за опростени процедури и административни договорености, които считат за по-ефективни и по-добре съобразени с особеностите на съответните им системи за социална сигурност. Тези договорености обаче не следва да засягат правата на лицата, попадащи в обхвата на Регламент (ЕО) № 883/2004.

(9) Сложността, присъща на областта на социалната сигурност, изисква всички институции на държавите-членки да положат особени усилия в подкрепа на осигурените лица, за да се избегне санкционирането на онези, които не са подали искане или не са предоставили определена информация на институцията, отговорна за обработването на това искане в съответствие с правилата и процедурите, определени в Регламент (ЕО) № 883/2004 и в настоящия регламент.

(10) За да се определи компетентната институция, а именно тази, чието законодателство се при-

лага или която е отговорна за изплащането на определени обезщетения, данните на осигуреното лице и на членовете на семейството му трябва да се проверят от институциите на повече от една държава-членка. За да се гарантира, че съответното лице е защитено по време на необходимата комуникация между институциите, следва да се предвиди разпоредба за предварително членство в системата за социална сигурност.

(11) Държавите-членки следва да си сътрудничат за определяне мястото на пребиваване на лицата, за които се прилагат настоящият регламент и Регламент (ЕО) № 883/2004 и, в случай на спор, да вземат предвид всички приложими критерии за разрешаване на въпроса. Държавите-членки могат да включат критериите, посочени в съответния член на настоящия регламент.

(12) Много от предвидените в настоящия регламент мерки и процедури имат за цел да осигурят по-голяма прозрачност относно критериите, които трябва да се прилагат от институциите на държавите-членки съгласно Регламент (ЕО) № 883/2004. Такива мерки и процедури произтичат от практиката на Съда на Европейските общности, решенията на Административната комисия и повече от 30 години опит в осъществяване на координацията на системите за социална сигурност в контекста на основните свободи, залегнали в Договора.

(13) Настоящият регламент предвижда мерки и процедури за насърчаване на мобилността на заетите и безработните лица. Погранични работници, които са станали напълно безработни, могат да се регистрират към службите по заетостта както в държавата на пребиваване, така и в държавата-членка, където последно са били заети. Но при всички случаи те следва да имат право на обезщетения само от държавата-членка на пребиваване.

(14) Изискват се определени специални правила и процедури с оглед определяне на законодателството, приложимо за отчитане на периодите, през които едно осигурено лице е посветило време на отглеждането на деца в различните държави-членки.

(15) Също така определени процедури следва да отразяват необходимостта от балансирано поделение на разходите между държавите-членки. Особено в областта на осигуряването при болест, такива процедури следва да отчитат позицията на държавите-членки, които поемат разходите за предоставяне на достъп на осигурените лица до системата си за здравеопазване, и позицията на дър-

жавите-членки, чиито институции поемат разходите за обезщетенията в натура, получавани от техните осигурени лица в държава-членка, различна от държавата, в която пребивават.

(16) В специфичния контекст на Регламент (ЕО) № 883/2004 е необходимо да се изяснят условията за поемане на разходите по обезщетенията за болест в натура като част от лечението по график, тоест такива, за които осигуреното лице отива в държава-членка, различна от онази, в която е осигурено или пребивава. Следва да се уточнят задълженията на осигуреното лице във връзка с искането за предварително разрешение, както и задълженията на институцията към пациента във връзка с условията за разрешение. Следва да се изяснят също и последствията от таксуването на разходите за медицински грижи, получени в друга държава-членка въз основа на разрешение.

(17) Настоящият регламент и особено разпоредбите, засягащи престоя извън компетентната държава-членка и лечението по график, не следва да възпрепятстват прилагането на по-благоприятни национални разпоредби, по-специално по отношение на възстановяването на разходите, извършени в друга държава-членка.

(18) Наличието на повече задължителни процедури, които да намалят времето, необходимо за извършване на разплащанията по тези вземания между институциите на държавите-членки, е от основно значение за поддържането на доверие в този обмен и за удовлетворяване на потребността от добро управление на системите за социална сигурност на държавите-членки. Ето защо процедурите за разглеждане на искания за обезщетения за болест и за безработица следва да бъдат подобрени.

(19) Процедурите между институциите за взаимопомощ при събирането на вземания в областта на социалната сигурност следва да бъдат засилени, за да се гарантира по-ефективно събиране и гладко функциониране на правилата за координация. Ефективното събиране е също и средство за предотвратяване на злоупотребите и измамите и справяне с тях, и начин да се гарантира устойчивостта на схемите за социална сигурност. Това включва приемането на нови процедури, като се вземат за основа съществуващите разпоредби в Директива 2008/55/ЕО на Съвета от 26 май 2008 г. относно взаимопомощта при събиране на взема-

ния, свързани с някои видове налози, мита, данъци и други мерки ⁽¹⁾. Такива нови процедури за събиране следва да бъдат преразгледани предвид придобитият опит след пет години прилагане и адаптирани, ако е необходимо, по-специално за да се гарантира, че са напълно действащи.

(20) За целите на разпоредбите за взаимна помощ по отношение на събиране на предоставени, но недължими обезщетения, събиране на предварителни плащания и вноски, прихващане и съдействие за събиране, компетентността на държавата-членка, получила искането, е ограничена до действия, свързани с мерките за изпълнение. Всички останали действия попадат в кръга на компетентността на държавата-членка, отпредила искането.

(21) Мерките за изпълнение, взети в държава-членка, получила искането, не предполагат признаване от тази държава-членка на вземането по същество или на основанието му.

(22) Уведомяването на заинтересованите лица за техните права и задължения е съществен елемент на отношенията на доверие с компетентните органи и институциите на държавите-членки. Информацията следва да съдържа насоки за административните процедури. Заинтересовани лица могат да бъдат според случая осигурените лица, членовете на техните семейства и/или преживелите ги лица и/или други лица.

(23) Доколкото целта на настоящия регламент, а именно приемането на мерки за координация, за да се гарантира ефективното упражняване на правото на свободното движение на хора, не може да бъде постигната в достатъчна степен от държавите-членки и следователно поради мащаба и ефекта му може да бъде по-добре постигната на общностно равнище, Общността може да приеме мерки в съответствие с принципа на субсидираност, уреден в член 5 от Договора. В съответствие с принципа на пропорционалност, уреден в същия член, настоящият регламент не надхвърля необходимото за постигането на тази цел.

(24) Настоящият регламент следва да замени Регламент (ЕИО) № 574/72 на Съвета от 21 март 1972 г. за определяне на реда за прилагане на Регламент (ЕИО) № 1408/71 за прилагането на схеми за социално осигуряване на заети лица и техните семейства, които се движат в рамките на Общността ⁽²⁾,

⁽¹⁾ ОВ L 150, 10.6.2008 г., стр. 28.

⁽²⁾ ОВ L 74, 27.3.1972 г., стр. 1.

ПРИЕХА НАСТОЯЩИЯ РЕГЛАМЕНТ:

ДЯЛ I. ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

ГЛАВА I. Определения

Чл. 1. Определения

1. За целите на настоящия регламент:

а) „основен регламент” означава Регламент (ЕО) № 883/2004;

б) „регламент по прилагане” означава настоящият регламент; и

в) прилагат се определенията, уредени в основния регламент.

2. В допълнение към посочените в параграф 1 определения,

а) „точка за достъп” означава образуване, което предоставя:

i) електронна точка за контакт;

ii) автоматична маршрутизация въз основа на адреса; и

iii) интелигентна маршрутизация въз основа на софтуер, който позволява автоматична проверка и маршрутизация (например приложение за изкуствен интелект) и/или човешка намеса.

б) „орган за връзка” означава органът, определен от компетентния орган на държава-членка за един или повече клонове на социалната сигурност, посочени в член 3 от основния регламент, който отговаря на искания за информация и съдействие за целите на прилагането на основния регламент и регламента по прилагане, и който трябва да изпълнява задачите, възложени му съгласно дял IV от регламента по прилагане;

в) „документ” означава съвкупност от данни, независимо от използвания носител, структурирани по начин, който позволява обменянето им по електронен път, които трябва да бъдат съобщени, за да се позволи функционирането на основния регламент и на регламента по прилагане;

г) „структуриран електронен документ” означава всеки документ, структуриран във формат, предназначен за електронен обмен на информация между държавите-членки;

д) „предаване по електронен път” означава предаване чрез използване на електронни средства за обработване (включително цифрова компресия) на данни и използване на кабели, радиопредаване, оптични технологии или други електромагнитни средства;

е) „Одиторски съвет” означава органът, предвиден в член 74 от основния регламент.

ГЛАВА II. Разпоредби относно сътрудничеството и обмена на данни

Чл. 2. Приложно поле и правила за обмен между институциите

1. За целите на регламента по прилагане, обменът между органи и институции на държавите-членки и лица, попадащи в приложното поле на основния регламент, се основава на принципите на обществени услуги, ефективност, активно подпомагане, бързо предоставяне и достъпност, включително електронна достъпност, особено за лица та с увреждания и възрастните хора.

2. Институциите незабавно предоставят или обменят всички данни, необходими за установяването и определянето на правата и задълженията на лицата, за които е приложим основният регламент. Предаването на такива данни между държавите-членки се извършва пряко от самите институции или косвено посредством органите за връзка.

3. В случаите когато лице погрешно е подало информация, документи или искания до институция на територията на държава-членка, различна от тази, в която се намира посочената в съответствие с регламента по прилагане институция, информацията, документите или исканията се пренасочват незабавно от първата институция към институцията, определена съгласно регламента по прилагане, като се посочва първоначалната дата на подаването им. Тази дата е обвързваща за последната институция. Независимо от това, институциите на държава-членка не носят отговорност, нито се счита, че са взели решение въз основа на своето бездействие поради късно предоставяне на информация, документи или искове от институции на други държави-членки.

4. Когато данните се предават косвено посредством органа за връзка на държавата-членка по местоназначение, сроковете за отговор на подадените искания започват да текат от датата, на която този орган за връзка е получил искането, така както ако то е било получено от институцията на тази държава-членка.

Чл. 3. Приложно поле и правила за обмен между заинтересованите лица и институциите

1. Държавите-членки гарантират предоставянето на необходимата информация на заинтересованите лица, с цел последните да бъдат информирани за измененията, въведени с основния регламент и с регламента по прилагането му, за да им

се даде възможност да предявяват правата си. Те предоставят също така лесни за ползване услуги.

2. От лицата, за които се прилага основният регламент, се изисква да препращат на съответната институция информацията, документите и подкрепящите ги доказателства, необходими за установяване на тяхното положение или това на техните семейства, за установяване или запазване на техните права и задължения, и за определяне на приложимото законодателство и задълженията им съгласно него.

3. Когато събират, изпращат или обработват лични данни съгласно своето законодателство за целите на прилагането на основния регламент, държавите-членки гарантират, че съответните лица имат възможност да упражняват напълно правата си във връзка със защитата на лични данни, в съответствие с разпоредбите на Общността относно защитата на физическите лица при обработването на лични данни и свободното движение на такива данни.

4. Доколкото е необходимо за прилагането на основния регламент и на регламента по прилагане, съответните институции незабавно препращат информацията и издават документите на заинтересованите лица без забавяне и във всички случаи в крайните срокове, предвидени от законодателството на съответната държава-членка.

Съответната институция уведомява за своето решение претендиращото за обезщетение лице,

което пребивава или е в престой в друга държава-членка, пряко или чрез органа за връзка на държавата-членка на пребиваване или престой. В случай че откаже обезщетения, тя посочва също основанията за отказа, правните средства за обжалване и предвидените за това срокове. Копие от това решение се изпраща на другите заинтересовани институции.

Чл. 4. Формат и метод за обмен на данни

1. Административната комисия определя структурата, съдържанието, формата и подробните способности за обмен на документите и структурираните електронни документи.

2. Предаването на данни между институциите или органите за връзка се извършва по електронен път пряко или косвено посредством точките за достъп в защитена обща рамка, която може да гарантира поверителността и защитата на обмена на данни.

3. При комуникацията си със заинтересованите лица съответните институции използват подходящите за всеки случай способности и доколкото е възможно отдават предпочитание на използването на електронни средства. Административната комисия определя практическите условия и ред за изпращането на информация, документи или решения по електронен път до заинтересованото лице.

Повече информация за социалното осигуряване и пенсионната реформа можете да получите от страниците в Интернет на:

Национален осигурителен институт

www.nssi.bg

Министерство на труда и социалната политика

www.mlsp.government.bg

Комисия за финансов надзор

www.fsc.bg

Редакционната колегия очаква от читателите на Бюлетина на НОИ мнения и предложения за материали на адреса на редакцията:

1303 София, бул. "Ал. Стамболийски" № 62-64

Тел: 02 926 1010; 02 926 1234

Бюлетинът се разпространява безплатно.